

Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet
2001

Rapport från Säkerhetspolisen

ISBN
Upplaga September 2002: 300 ex
Tryck: FVK-Tryckeriet, Stockholm 2002

Innehåll

<u>Inledning</u>	5
<u>Disposition</u>	6
<u>Metod</u>	7
<u>Definitioner av begrepp</u>	7
<u>Rapportens datamaterial</u>	10
<u>Arbetsätt</u>	13
<u>Perspektiv</u>	13
<u>Centrala redovisningskategorier</u>	14
<u>Koppling till ideologi/miljö</u>	14
<u>Statistiska redovisningsmetoder</u>	15
<u>Brottskategorier</u>	17
<u>Övrigt</u>	17
<u>Anmäld brottslighet med hatbrottsmotiv</u>	19
<u>Brott med främlingsfientligt motiv</u>	20
<u>Brottsutveckling och brottskategorier</u>	20
<u>Geografisk fördelning</u>	25
<u>Sammanfattning</u>	28
<u>Brott med vit makt-ideologisk koppling</u>	30
<u>Brottsutveckling och brottskategorier</u>	31
<u>Geografisk fördelning</u>	33
<u>Brottslighet med koppling till vit makt-miljö/ organisationer</u>	39
<u>Sammanfattning</u>	40
<u>Brott med antisemitiskt motiv</u>	42
<u>Brottsutveckling och brottskategorier</u>	42
<u>Geografisk fördelning</u>	46
<u>Sammanfattning</u>	47
<u>Brott med homofobiskt motiv</u>	48
<u>Brottsutveckling och brottskategorier</u>	48
<u>Geografisk fördelning</u>	52
<u>Sammanfattning</u>	53
<u>Hets mot folkgrupp</u>	55
<u>Brottsutveckling och andra anmälda brott</u>	55
<u>Geografisk fördelning</u>	57
<u>Sammanfattning</u>	59

<u>Anmäld brottslighet med koppling till antifascism/vänsterideologi</u>	61
<u>Brott med antifascistiskt/vänster-ideologiskt motiv</u>	63
<u>Brottsutveckling och brottskategorier</u>	64
<u>Geografisk fördelning</u>	68
<u>Sammanfattning</u>	72
<u>Brott kopplade till djurrättsaktivism</u>	73
<u>Brottsutveckling och brottskategorier</u>	74
<u>Geografisk fördelning</u>	76
<u>Sammanfattning</u>	78
<u>Brott med antisexistiskt motiv</u>	79
<u>Brottsutveckling och brottskategorier</u>	80
<u>Geografisk fördelning</u>	82
<u>Sammanfattning</u>	83
<u>Brott riktade mot Shell</u>	84
<u>Brottsutveckling och brottskategorier</u>	84
<u>Geografisk fördelning</u>	86
<u>Sammanfattning</u>	87
<u>Brott i samband med Sveriges roll som ordförandeland i EU</u>	88
<u>Anmälningar i samband med EU-toppmötet i Göteborg den 14-16 juni 2001</u>	89
<u>Sammanfattning</u>	92
<u>Analys, sammanfattning och diskussion</u>	93
<u>De skäligen misstänkta gärningsmännen</u>	93
<u>Brottstider för våldsbrotten</u>	98
<u>Problem omkring brottskategorin hets mot folkgrupp</u>	100
<u>Sammanfattning och diskussion</u>	102
<u>Sammanfattning</u>	102
<u>Avslutande diskussion</u>	104
<u>Bilaga</u>	107

Inledning

I föreliggande rapport kommer statistik över anmäld brottslighet med koppling till vit makt, främlingsfientlighet, antisemitism, homofobi samt anmäld brottslighet med koppling till antifascism/vänsterideologi under år 2001 att redovisas. Säkerhetspolisen (SÄPO) har årligen, sedan 1996, publicerat denna typ av statistik.¹ Samtliga rapporter finns publicerade på svenska och engelska och återfinns enklast på polisens hemsida på internet: www.police.se.

Kartläggningen är en del i SÄPO:s uppgift att förebygga och avslöja brott mot rikets inre säkerhet. Detta arbete utförs av Författningsskyddsroteln och är inriktat på att motarbeta verksamhet som syftar till att med våld, hot eller otillbörligt tvång ändra Sveriges statskick, förmå beslutande politiska organ eller myndigheter att fatta beslut i viss riktning eller hindra medborgarna från att utöva sina grundlagsfästa medborgerliga fri- och rättigheter. Kartläggningen syftar även till att komplettera den officiella kriminalstatistiken samt att ge en bild av utvecklingen över tid av brottslighet med denna typ av motivbild.

¹ Statistik över antifascistisk/vänsterideologisk brottslighet från 1997.

Författare till rapporten är Michael Johnson, analytiker vid SÄPO:s Författningsskyddsrotel.

Disposition

Rapporten är uppdelad i fyra huvudavsnitt; metod, anmäld brottslighet med hatbrottsmotiv, anmäld brottslighet med antifascistiska/vänsterideologiska motiv samt ett avslutande analys-, sammanfattnings- och diskussionsavsnitt.

Metodavsnittet inleds med definitioner av de centrala begrepp som används i rapporten. Datamaterial som ligger till grund för rapporten, grundläggande perspektiv samt arbets sätt vid insamling och bearbetning beskrivs och diskuteras därefter. Avsnittet avslutas med att några av de centrala redovisningskategorierna beskrivs. Kapitlet är centralt för den vidare förståelsen av rapporten. I avsnitt två redovisas statistiken över de polisanmälda hatbrotten. Avsnittet är indelat i fem kapitel; brottslighet med främlingsfientliga motiv, brottslighet med koppling till vit maktideologi, brottslighet med antisemitiska motiv, brottslighet med homofobiska motiv samt slutligen en särredovisning av brottet hets mot folkgrupp. I avsnitt tre redovisas brottslighet med antifascistiska/vänsterideologiska motiv. I avsnittets första kapitel, *brott med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv*, redovisas huvuddelen av dessa brott. Därefter följer tre kapitel med brottslighet inriktad på specifika sakfrågor, även dessa dock med antifascistiska/vänsterideologiska motiv; brottslighet kopplad till djurrättsaktivism, brottslighet med antisexistiska motiv, samt brottslighet riktad mot Shell. Avsnittet avslutas med en redovisning av den anmälda brottsligheten i samband med Sveriges ordförandeskap i EU. I de flesta av kapitlen i avsnitt två och tre redovisas först den totala brottsutvecklingen över tid följt av fördelningen av brotten i brottskategorier. Därefter redovisas den geografiska fördelningen och utvecklingen. I rapportens avslutande avsnitt redovisas gärningsmännens köns- och åldersstruktur, en analys av tider när våldsbrotten begicks samt en diskussion om brottet hets mot folkgrupp. Avsnittet avslutas med sammanfattning och diskussion.

Metod

Definitioner av begrepp

Den brottslighet som kommer att beskrivas i denna rapport kan, något förenklat, delas in i två huvudkategorier. Dessa skiljer sig från varandra beroende på om det är målsägarens egenskaper/grupptillhörighet eller åsikter gärningsmannen riktar sig emot. Brottslighet tillhörande den första kategorin innefattar brott koppade till fysiologi; t.ex. hudfärg, religion; i denna kartläggning judendom, samt sexuell läggning; i denna kartläggning homosexualitet. Dessa egenskaper är svårföränderliga i jämförelse med de personliga åsikter som gärningsmannen riktar sig mot i den andra av de båda huvudkategorierna. Gärningsmannen delar här inte individers, grupper, företags eller samhällets åsikter. Dessa åsikter är mer lättföränderliga i jämförelse med egenskaper/grupptillhörighet och en individ, grupp, företag o.s.v. är oftast inte längre måltavla för brottslighet av detta skäl vid förändrade åsikter i den aktuella frågan.

Den första huvudkategorin bygger på ett hat mot individer och kommer vidare att som en sammanfattande term benämnas som **hatbrott**. Begreppet är sedan länge etablerat i USA och har även börjat användas i

Sverige under senare år.² Någon enhetlig definition av begreppet existerar inte men det används vanligtvis som en etikett på vissa uttryck och handlingar som motiveras av negativa känslor och åsikter beträffande offrets ras, etnicitet, religion eller sexuella läggning och det är i denna betydelse uttrycket kommer att användas i rapporten. Brott av den andra kategorin handlar däremot inte primärt om personliga egenskaper utan om personliga åsikter och kommer i fortsättningen att kallas **antifascistisk/vänsterideologisk** motiverad brottslighet. De åsikter man här konsekvent ogillar och motarbetar är till största delen förknippade med en fascistisk ideologi och den ideologi som ligger till grund för de brottsliga handlingarna har sin utgångspunkt långt ut på den vänstra sidan av det politiska spektret.

Trots denna viktiga distinktion finns en central ideologisk likhet mellan dessa båda kategoriers gärningsmän, ett antidemokratiskt synsätt. Båda dessa miljöer anser att man besitter centrala insikter om hur ett bra samhälle ska se ut, insikter man anser motivera och rättfärdiga användande av olagliga metoder. Ett vanligt argument mot den representativa demokratin är att denna egentligen inte speglar medborgarnas vilja och intentioner.

Vit makt-ideologi handlar om kampen för den vita rasens överlevnad. Ideologin har sin grund i den europeiska nationalsocialismen och den amerikanska ”White Supremacy”-ideologin. Den centrala föreställningen som vit makt-miljön bygger på är den rasideologiska och antisemitiska idén om en judisk världskonspiration. Världen kontrolleras enligt denna föreställning av ”Zionist Occupation Government”, förkortat ZOG, vilken består av så kallade ”andliga judar” som anses vara en del av den judiska konspirationen vars mål är att krossa den vita rasen. I denna konspiration antas i stort sett hela det samhälleliga etablissemanget, såsom regering, riksdag, rättsväsendet och massmedia ingå. Immigration, homosexualitet, liberalism och kommunism är medel som dessa institutioner/individer antas använda i konspirationen. Vit makt-ideologin kan förenklat sägas vara en samlingsbeteckning för åsikter som handlar om att bevara en mänsklig ras bestående av en vit, heterosexuell och icke-judisk befolkning. Med **vit makt-miljö** menas de grupper, organisationer

² Tiby. E (1999): *Hatbrott? Homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Brå (2002): *Hatbrott. En uppföljning av rättsväsendets insatser*. Rapport 2002:9.

och sammanslutningar som förespråkar och agerar utifrån en vit makt-ideologi. Denna miljö är revolutionär och saknar tro på politiska lösningar.³ Med **främlingsfientlighet** avses i rapporten en negativ attityd, en missaktning eller ett hat mot en person eller en grupp på grund av hudfärg, etnisk eller kulturell bakgrund. Begreppet innefattar i denna rapport även **rasism**; negativ särbehandling av individer utifrån en föreställning om att det finns flera mänskliga raser. Eftersom det i polisanmälningarna som rapporten bygger på ofta inte går att utläsa om gärningsmannen haft ett rasistiskt motiv väljer vi att konsekvent använda termen främlingsfientlighet. Rasism ses här som en av flera bakomliggande orsaker till fientlighet mot det som uppfattas som annorlunda och främmande. **Antisemitism** innefattar all fientlighet mot judar, judendomen och judisk egendom. Fientligheten kan vara både religiöst och rasideologiskt baserad. Antisemitismen har varit och är fortfarande en viktig del inom vit makt-ideologin. Ett brott med antisemitiskt motiv behöver inte vara riktat mot person av judisk bakgrund utan kan vara riktad mot judendomen eller den judiska folkgruppen, t.ex. genom att någon blir kallad för "jävla jude" utan att vara av judisk börd. Med **homofobi** menas ogillande av och rädsla för homosexualitet och homosexuella. Ett brott med homofobiskt motiv behöver inte vara riktat direkt mot en person med homosexuell läggning utan kan även handla om uttalanden där ogillande av homosexualitet uttrycks, t.ex. att någon blir kallad för "jävla bög" utan att denne är homosexuell.

Den **autonoma miljön** är ett samlingsbegrepp för ett nätverk av grupper och individer som präglas av idéströmningar som frihetlig socialism, anarkism och syndikalism. Dessa grupperingar kan arbeta mot/för olika mer eller mindre specialiserade frågor, t.ex. mot rasism, fascism, sexism eller artförtryck. Utomparlamentariska och brottsliga aktioner är vanligt förekommande arbetsmetoder inom nätverken. Med **antifascism** avses framförallt ett ideologiskt ställningstagande mot fascism och rasism men även ett ställningstagande mot kapitalism. Brottslighet med koppling till detta ställningstagande kan se ut på många olika sätt. Dels kan det vara enskilda personer som protesterar eller attackerar individer som inte delar det antifascistiska synsättet, dels kan det handla om mer organiserade grupper som protesterar eller attackerar medlemmar ur vit makt-miljön.

³ Om vit makt se t.ex: Lodenius, A-L & Wikström, P (1997): *Vit makt och blågula drömmar. Rasism och nazism i dagens Sverige*. Natur och Kultur. Stockholm.
Löw, H (1998): *Nazismen i Sverige 1980-1997. Den rasistiska undergroundrörelsen: musiken, myterna, riterna*. Ordfront förlag. Stockholm.

Under de senaste åren har de antifascistiska/vänsterideologiska rörelserna även ägnat en betydande andel av sin verksamhet åt att protestera mot globalisering och EU. Med **djurrättsaktivism** avses kampen för djurens rättigheter. Man anser att människan på ett oriktigt sätt utnyttjar och exploaterar djuren för egen del. En gren bland djurrättsaktivisterna anser att användandet av olagliga metoder kan rättfärdigas i kampen. Det långsiktiga målet för aktivisterna är att all verksamhet som innebär någon form av djurhantering skall upphöra. Med **antisexism** menas motstånd mot sexism; att människor behandlas olika på grund av sin könstillhörighet. Begreppet används i rapporten för att beskriva de brott som utförs med motivet att motarbeta och förändra en som aktivisterna upplever nedvärderande kvinnosyn i samhället i allmänhet och en sexuellt fixerad objektivisering av kvinnor i synnerhet.

Rapportens datamaterial

Kartläggningen av brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet baseras på polisanmälda brott i Sverige. Dessa anmälningar finns införda i det databaserade anmälningssystemet RAR (Rationell Anmälans Rutin) och genom sökning i detta system har de anmälningar med relevans för kartläggningen valts ut. Urvalet bygger på de uppgifter som finns i anmälan, varav brottsrubricering och den korta fritextsredogörelsen är de viktigaste. Dessutom kan även uppgifter om brottsplats, tid, datum, gärningsman och målsägare vara av intresse. I urvals- och bedömningsprocessen kompletteras anmälningarna även med andra uppgifter. SÄPO:s spaningsregister kan beträffande misstänkt gärningsmans eller målsägares koppling till vit makt- eller antifascistiska/vänsterideologiska miljöerna innehålla viktig information vid bedömningen. Uppgifter i media, till exempel om det framkommit att någon viss organisation/miljö tagit på sig en brottslig handling, kan vara en betydelsefull pusselbit. Kontakter med polisutredare för att få tillgång till ytterligare information omkring anmälningar där informationen är bristfällig eller tvetydig är ytterligare en källa till viktig information. Slutligen är den lokala kunskapen omkring händelser och personer som inrapportörerna (se nedan) besitter, ofta av central betydelse.

En polisanmälan är i de flesta fall en första beskrivning av en händelse och bygger oftast på uppgifter från målsägaren. Detta innebär att händelsen i ett senare stadium av rättsprocessen, när man fått annan information omkring händelsen - kanske från en misstänkt gärningsman - bedöms på ett helt annat sätt, till exempel att brottslig gärning inte förelåg eller att brottet var ett annat än det ursprungligen anmälda. Det är dock den initialt upprättade anmälningen och de uppgifter som finns i denna som finns i RAR-systemet och därmed utgör vårt datamaterial.

Det är viktigt att hålla i minnet vid analys av anmälningsstatistik att denna inte är ett mått på den faktiska brottsligheten. Det finns ett så kallat mörkertal; skillnaden mellan den faktiska och den anmälda brottsligheten, för alla brottstyper. Mörkertalets storlek påverkas framförallt av anmälningsbenägenheten och upptäcktsrisken och faktorer som påverkar detta är framförallt offrets relation till gärningsmannen, brottets grovhet, försäkringsvillkor och förändringar i dessa, resurser och prioriteringar inom polisen samt uppmärksamhet i media för specifika brottskategorier. Det är särskilt de båda sista faktorerna som kan tänkas påverka anmälningsbenägenheten och upptäcktsrisken för den brottslighet som är av intresse i denna kartläggning. Exempelvis polisens och allmänhetens benägenhet att upptäcka och anmäla klottrade hakkors, hitlerhälsningar och rasistisk propaganda kan tänkas påverkas av dessa faktorer.

Ytterligare ett relevant problem i detta sammanhang är det som brukar benämnas som det interna mörkertalet. Här handlar detta problem om i vilken mån polisanmälda händelser med relevans för kartläggningen upptäcks och identifieras som sådana. Har målsägaren eller något vittne berättat för polisen att han/hon uppfattade att brottet hade ett främlingsfientligt, homofobiskt, antisemitiskt eller antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv och i så fall har polisen beskrivit detta i sin anmälan? Om så inte är fallet kommer anmälan inte att ingå i den statistik som kartläggningen bygger på. Språkproblem, polisens förändrade erfarenheter och kunskap omkring denna typ av brottsmotiv, förändringar i viljan hos målsägare att berätta att denne är homosexuell samt uppmärksamhet i media är exempel på faktorer som kan påverka det interna mörkertalet och därmed statistiken.

Med utgångspunkt i de problem som ovan beskrivits omkring anmälningsstatistik kan man se att det finns uppenbara svårigheter att utifrån datamaterialet dra slutsatser beträffande brottslighetens nivå. Vad man

däremot försiktigtvis kan dra slutsatser om är förändringar och trender över tid. Detta dock under förutsättning att man kan hålla faktorer som inte har med den faktiska brottsligheten att göra, men som på andra sätt påverkar statistiken, under kontroll. Två sådana faktorer av central betydelse för denna rapporters statistik skall här beröras.

Den första handlar om att förändrade administrativa rutiner vid insamling och hantering av kriminalstatistik i sig kan påverka statistiken. Rying⁴ beskriver två sådana administrativa förändringar som tidigare påverkat anmälningssstatistiken. Den första inträffade vid omläggningen av kriminalstatistiken vid polisens förstatligande i mitten av 1960-talet, den andra i samband med införandet av anmälningssystemet RAR i början av 1990-talet. Då ingen större förändring av de administrativa rutinerna med relevans för anmälningssstatistiken genomförts under de senaste åren är utgångspunkten här att denna faktor inte på något betydande sätt påverkat kartläggningens statistik.

Den andra faktorn handlar om att enstaka speciella händelser som får mycket uppmärksamhet i media kan påverka statistiken genom att allmänhetens anmälningssbenägenhet ökar och genom att resurser inom polisen omprioriteras. Under år 2001 har inte någon enskild hatbrotts-händelse fått anmärkningsvärt mycket uppmärksamhet i media. Detta tolkas här vidare som att denna faktor inte påverkar kartläggningens statistik på ett betydelsefullt sätt. Under 2001 inträffade däremot en specifik händelse med koppling till antifascism/vänsterideologi som fick mycket stor uppmärksamhet i media; kravallerna i Göteborg i samband med det Europeiska Rådets möte. Det stora antalet anmälda brott i samband med denna händelse kommer att särredovisas i denna rapport. Händelsen kan dock indirekt ha påverkat statistiken under perioden efter kravallerna genom att polisens och allmänhetens syn på denna typ av brottslighet förändrats vilket kan tänkas ha medfört en ökad anmälningssbenägenhet av de antifascistiska/vänsterideologiska brotten.

⁴ Rying, M (2000): *Dödligt våld i Sverige 1990-1998. En deskriptiv studie*. Kriminologiska institutionen. Stockholms Universitet.

Arbetsätt

RAR-systemet är uppbyggt länsvis och är inte centralt sökbart. I varje län finns därför en inrapportör som är ansvarig för att kontinuerligt, utifrån specifika kriterier, genomsöka RAR-systemet efter relevanta anmälningar. Förutom konkreta uttalanden eller skrivna/klottrade budskap i samband med brottet så kan även målsägaren eller brottsplatsen vara vägledande vid urvalet. Målsägare som är en känd antifascist/vänsteraktivist/vit makt-anhängare eller brott som är riktat mot en djuruppfödare är exempel på detta. Inrapportörerna har i de flesta fall varit desamma under de senare åren och kan anses besitta en hög grad av kompetens i arbetet genom sin erfarenhet och internutbildning. De uttagna anmälningarna tillsänds därefter den grupp på Författningsskyddsroteln i Stockholm som utifrån ett kodschema bedömer anmälningarna beträffande ett antal olika aspekter, lägger in dem i en databas, analyserar och skriver denna årligt utkommande rapport.

Perspektiv

Det perspektiv som eftersträvas vid bedömningen av anmälningarna är offrets/målsägarens (i vissa fall ett vittnes). Det är dennes version och tolkning av händelsen som anmälan till största delen bygger på och vi som arbetar med kartläggningen strävar efter att tillföra så litet av egna tolkningar som möjligt. Framgår det i anmälan att målsägaren anser eller tror att motivet, eller ett av motiven, till brottet kan vara relevant för denna rapport så tas detta som utgångspunkt. Motiv används inte i en psykologisk eller juridisk mening, utan i termer av målsägarens tolkning av gärningsmannens motiv. Gärningsmannens verkliga motiv är oftast okänt. Det finns flera led fram till det som i kartläggningen tolkas som motiv. Gärningsmannens verkliga motiv tolkas av målsägaren som i sin tur beskriver detta för en anmälningsupptagande polisman, som i sin tur tolkar och beskriver detta i fritext på anmälan samt ger händelsen en eller

flera lämpliga brottskoder. Anmälningen tolkas därefter av inrapportören som väljer eller inte väljer att skicka den vidare till den centrala enheten i Stockholm som producerar rapporten. Där bedöms de inkomna anmälningarna utifrån uppgifterna i dessa samt i förekommande fall även utifrån kompletterande information.

Centrala redovisningskategorier

I följande avsnitt ska tre redovisningskategorier av central betydelse för rapporten beskrivas. Den första handlar om anmälningarnas eventuella koppling till ideologi/miljö, den andra om två olika sätt att föra anmälningens statistik. Den sista handlar om den indelning av brotten i brottskategorier som genomgående kommer att användas i rapporten.

Koppling till ideologi/miljö

Då en central aspekt i denna kartläggning är huruvida brottsligheten är kopplad till vit makt- eller antifascistiska/vänsterideologiska ideologier/miljöer eller om det handlar om brott utan någon ideologisk koppling har anmälningarna delats in i fyra kategorier:

1. Främlingsfientliga/homofobiska/antisemitiska och antifascistiska/vänsterideologiska brott **utan ideologisk koppling**.
2. **Brott med ideologisk koppling**. Exempel på vanliga brott i denna kategori är klottrade hakkors och anarkist-A:n samt så kallade hitlerhälsningar utan synlig koppling till vit makt-miljön. Man kan här i många fall inte helt utesluta att gärningsmannen bara varit ute efter att provocera eller väcka uppmärksamhet och egentligen inte haft något egentligt ideologiskt motiv.
3. **Brott med koppling till de ideologiska miljöerna** är brott där tecken finns på att individer från vit makt- eller de autonoma miljöerna är inblandade. Exempel på detta är klotter med namn på

specifika organisationer, affischer, klistermärken och propaganda med budskap från de båda miljöerna men där namn på organisation saknas. Även tecken på organisering samt brottets art kan ibland tolkas som koppling till ideologiska miljöer. Utsläppande av minkar, systematiska eller större attacker mot pälsbutiker där det inte framgår vem som ligger bakom är exempel på denna typ av brott.

4. **Brott med säker koppling till de ideologiska miljöerna.** Till denna kategori räknas brott där det finns en klar koppling till vit makt-miljön eller den autonoma miljön. Brott vid konsert anordnad av vit makt-miljön, brott där en skälig misstänkt finns som är känd anhängare till någon av de båda miljöerna, polisanmälda flygblad och annan propaganda undertecknad av här aktuella organisationer eller grupper är exempel på brott som kan bedömas tillhöra denna kategori. Brottet behöver inte vara begånget i en specifik grupps namn utan det är tillräckligt att gärningsmannen med säkerhet kan kopplas till en av miljöerna och att brottet ligger i linje med denna miljöes ideologi.

Statistiska redovisningsmetoder

I föreliggande rapport kommer statistik att redovisas för både antal polis-anmälda brott och antal polisanmälningar uppdelade på huvudbrott.

Antal polisanmälda brott

Statistik som bygger på antal anmälda brott innebär att man använder samtliga brott som finns registrerade i anmälningarna. På detta sätt redovisas den officiella svenska kriminalstatistiken för anmälda brott. Även Danmark, Finland, Skottland, Italien, Schweiz och Österrike för anmälningsstatistik efter denna princip. En nackdel med detta beräkningssätt är att det kan skilja mellan olika anmälningsupptagande polismännen på hur många brott (brottskodningar) en viss händelse genererar. En händelse som en polisman skulle bedöma som endast misshandel kan för en annan framstå som både misshandel, olaga hot och ofredande. Två till synes liknande händelser kan med andra ord generera olika många brott.

Ett exempel där detta blir mycket tydligt är anmälningar av klottrade hakkors. En del av dessa anmälningar innehåller ett brott; klotter eller hets mot folkgrupp, vissa innehåller två brott; klotter och hets mot folkgrupp. Relationen mellan dessa bedömningar kan tänkas förändras och därigenom påverka statistiken (på antalet brott) över tid. Förändrad utbildning på polishögskolan i hur man skriver anmälningar och ökad arbetsbelastning inom polisen, vilket kan få till följd att mindre tid finns att skriva anmälningar på, kan vara två faktorer som påverkar statistiken på detta sätt. Den bakomliggande orsaken till att skillnader uppstår är att bakom varje anmälan finns en subjektiv bedömning av polismannen utifrån de uppgifter som fanns till hands vid anmälningsupptagandet. Det eller de brott som rapporteras kan i många fall ses som ett urval av brott och incidenter i en händelse eller en händelsekedja. I denna rapport används statistik över anmälda brott för att följa upp tidigare påbörjade statistiska serier.

Antal polisanmälningar och huvudbrott

I statistik som bygger på antal polisanmälningar bortses från att en anmälan kan innehålla flera brott. Det brott, det som enligt straffvärdesprincipen kan betraktas som det allvarligaste, väljs ut som huvudbrott och förs in i statistiken. Huvudbrottsprincipen används i många europeiska länder, bl.a. i Frankrike, Tyskland, England, Grekland, Portugal och Holland. Att föra statistik enligt huvudbrottsprincipen innebär att man får en något lägre siffra än om man räknar samtliga brott. Detta kan dock här inte anses spela någon betydande roll eftersom anmälningsstatistik inte är speciellt lämpad för att mäta brottslighetens nivå. Statistiken lämpar sig till att mäta förändringar och trender, på vilken nivå detta sker spelar en mindre roll. Ingen händelse försvinner ur statistiken och de allvarligaste och mest relevanta brotten ingår. De brott som inte kommer med i statistiken är framförallt de mindre centrala brotten, de som påverkas mest av subjektiva bedömningar.

I Säkerhetspolisens tidigare rapporter om brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet har anmäld brottslighet uppdelad på länsnivå enbart beskrivits i antal polisanmälningar. I föreliggande rapport kommer den länsvisa redovisningen även att beskriva huvudbrott per huvudbrottskategori.

Med huvudbrott avses här det allvarligaste brottet i anmälan där motivet har bedömts vara av relevans för denna kartläggning. Detta innebär att

det inte med automatik är det allvarligaste brottet i anmälan, enligt straffvärdeprincipen, som här blir huvudbrott.

Brottskategorier

I samtliga redovisningar av anmälda brott kommer en indelning i nio brottskategorier att göras. Kategoriseringen är gjord utifrån vilka brott som är vanligast förekommande i anmälningarna samt utifrån att vissa brott är av särskilt intresse för kartläggningen. Kategorierna och dess tillhörande brottskoder finns beskrivna i bilaga. Förutom dessa kategorier redovisas även antalet polisanmälningar där ingen brottskod finns angiven i anmälan. Även redovisade brott i de tidigare SÄPO-rapporterna om brott mot rikets inre säkerhet har i efterhand kategoriserats på detta sätt för att möjliggöra jämförelser.

Nämnas bör att termen *våldsbrott* används när de båda kategorierna grov misshandel och misshandel slås samman och diskuteras som en kategori, att mordförsök redovisas under grov misshandel samt slutligen att med brottskategorin skadegörelse avses all skadegörelse förutom klotter.

Övrigt

Eftersom antalet invånare i rikets län skiljer sig åt på ett betydande sätt redovisas den anmälda brottsligheten vid de länsvisa jämförelserna i förhållande till länens folkmängd, brott per 100 000 invånare. Detta ger en bättre bild av skillnader mellan länen då det annars kan vara svårt att jämföra en anmälan i Stockholms län, med sina 1,8 miljoner invånare, med en i t.ex. Blekinge län med en befolkning på 150 000 invånare. Statistik över den länsvisa befolkningen baseras på uppgifter från Statistiska Centralbyrån gällande den 31 december 2000. I de tabeller som beskriver dessa data förekommer vissa avrundningsfel beroende på att dataprogrammet som använts (SPSS) gör uträkningarna med fler decimaler än vad som sedan redovisas.

All statistik i denna rapport från år före 2001 är hämtade från Säkerhetspolisens tidigare rapporter om "Brottslighet kopplad till rikets inre säker-

het". Dessa rapporter finns för åren 1997-2000 och är tillgängliga på polisens Internetadress www.police.se.

Anmäld brottslighet med hatbrottsmotiv

Det totala antalet hatbrott som anmäldes under år 2001 var 3968. Brotten fördelade sig på följande sätt:

Tabell 1

Antal anmälda hatbrott uppdelade på underkategorier.

	Koppling till vit makt	Ej koppling till vit makt	Totalt
Främlingsfientliga	373	2297	2670
Antisemitiska	21	94	115
Homofobiska	8	200	208
Endast vit makt-relaterade brott	975	-	975
Summa	1377	2591	3968

Brott med främlingsfientligt motiv

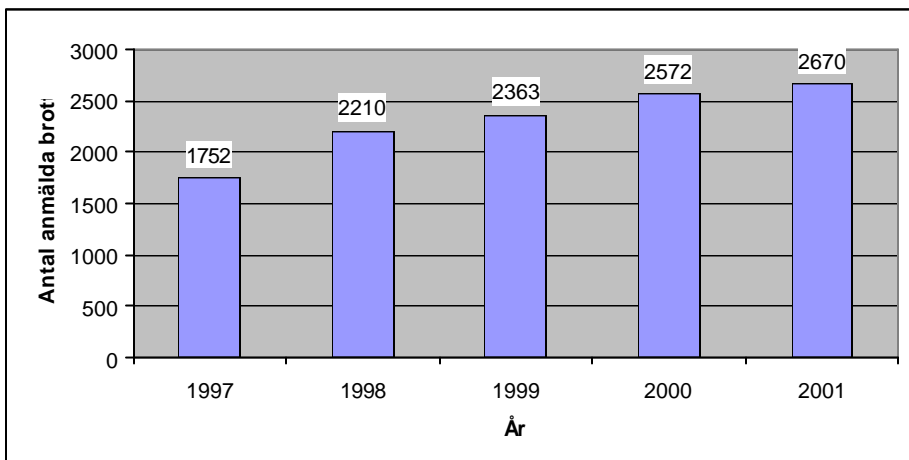
I detta kapitel skall den anmälda brottsligheten med främlingsfientligt motiv redovisas. I statistiken ingår all anmäld brottslighet av detta slag, även brott med koppling till vit makt-ideologi/miljö.

Brottsutveckling och brottskategorier

Figur ett visar att de anmälda brotten med främlingsfientligt motiv fortsatt att öka under år 2001. Ökningen mattades dock av från nio procent under år 2000 till fyra procent under 2001. Ökningen har varit kontinuerlig sedan statistiken började föras 1997 och antalet anmälda brott har sedan dess ökat med 52 procent.

Figur 1

Antal anmälda brott med främlingsfientligt motiv. 1997-2001.

I tabell två kan utläsas att olaga hot/ofredande var den klart största brottskategorin under 2001 och dessutom en av de kategorier som ökade mest i absoluta tal, både under 2000 och 2001. Hets mot folkgrupp var en annan brottskategori som ökat betydligt under de senaste två åren. Från 1999 till 2001 har kategorin ökat med 57 procent. Olaga diskriminering var den kategori som minskade mest mellan 1999 och 2000, med 25 procent, för att därefter stabiliseras på en lägre nivå under 2001. Andelen brott med koppling till vit makt-ideologi/miljö minskade mellan 2000 och 2001 från 21 procent till 14.

Tabell 2

Antal anmälda brott med främlingsfientligt motiv, vit makt-relaterade och totalt, uppdelade på brottskategorier. 1999-2001.

Brottskategorier	1999		2000		2001	
	Vit makt (procent)	Totalt	Vit makt (procent)	Totalt	Vit makt (procent)	Totalt
Mord/dråp	100	1	0	0	0	0
Grov misshandel	29,0	31	55,2	29	12,0	25
Misshandel	11,9	435	14,1	377	7,8	409
Olaga hot/ofredande	10,9	852	18,2	1003	9,8	1038
Ärekränkning	15,7	319	6,5	337	1,7	360
Skadegörelse	22,9	118	47,3	165	39,5	134
Klotter	41,4	58	52,6	76	58,1	74
Hets mot folkgrupp	35,3	249	35,9	354	29,4	391
Olaga diskriminering	0	210	0	158	0,6	160
Övriga brott	22,1	68	30,8	52	17,6	51
Brottskod saknas	13,6	22	9,5	21	21,4	28
Summa	13,4	2363	20,9	2572	13,9	2670

Andelen anmäld främlingsfientlig brottslighet med vit makt-koppling minskade mellan år 2000 och 2001 med sju procent efter att ha ökat med 7,5 mellan åren 1999 och 2000. Detta innebär att anmälda främlingsfientliga brott utan koppling till vit makt ökade mellan åren 2000 och 2001 med 13 procent. Minskningen i andelen brott med vit makt-koppling mellan år 2000 och 2001 gällde samtliga enskilda brottskategorier förutom klotter.

Våldsbrott

Av de 25 anmälda brotten gällande grov misshandel avsåg två mordförsök. Dessa bestod i en sprängning av en utländsk medborgares bil samt ett fall där gärningsmännen knivskurit offret. Båda händelserna hade en främlingsfientlig bakgrund. Inget av brotten bedömdes ha någon koppling till vit makt-ideologi/miljö. Av de återstående 23 anmälningarna av grov misshandel hade tre stycken koppling till vit makt-ideologi genom att gärningsmännen pekades ut av offret eller vittnen som "nazister". I ett fall hade gärningsmännen sjungit nazistiska kampsånger i samband med misshandeln. Av de totalt 409 anmälda misshandelsbrotten hade åtta procent koppling till vit makt-ideologi/miljö, till största delen i form av

att gärningsmannen/männen gjort nazistiska uttalanden (främst "sieg heil") eller gester (oftast i form av så kallade hitlerhälsningar) i samband med brottet eller att offret eller vittnen på annan grund pekade ut gärningsmannen/männen som nazister. Inget av brotten kunde med säkerhet kopplas till vit makt-miljön. Av de fall där koppling till vit makt-ideologi saknades handlade de flesta anmälningarna om att gärningsmannen i samband med brottet uttalat sig negativt om offrets ursprung eller hudfärg.

Olaga hot/ofredande

Under året gjordes 1038 anmälningar av olaga hot/ofredande. Av dessa kunde ca tio procent kopplas till vit makt-ideologi/miljö. I 69 fall kunde hoten eller ofredandena kopplas till en nazistisk ideologi genom att gärningsmannen i samband med brottet gjort nazistiska uttalanden eller undertecknat skriftliga hot eller ofredanden med t.ex. hakkors. I 32 fall fanns en koppling till vit makt-miljön. I de flesta fallen var kopplingen dock relativt osäker. Oftast handlade det om att gärningsmannen uttalade, muntligen eller skriftligen, att han/hon representerade en organisation eller genom klotter i samband med hot och ofredande där namn på någon organisation förekom. I de 90 procent av anmälningarna som saknade koppling till vit makt-ideologi/miljön hade en stor andel av brotten en koppling till offrets ursprung eller hudfärg, t.ex. genom uttalanden som "djavla neger", "djavla utlänning" eller "svartskalle".

Ärekränkning

Av de 360 anmälningar av ärekränkning som gjordes under 2001 kunde ett fåtal kopplas till vit makt-ideologi/miljö. Dessa handlade om att gärningsmannen i samband med kränkningen uttalat nazistiska uttryck, t.ex. "sieg heil", eller att man klottrat hakkors i samband med ett nedsättande uttalandet. Det vanligaste brottet handlade om att någon blivit kallad för "svartskalle" eller "jävla neger" etc. Bakom anmälningarna låg i många fall någon annan händelse eller konflikt, t.ex. osämja mellan grannar eller en trafikolycka.

Hets mot folkgrupp

115 av de 391 anmälningarna i kategorin, 29 procent, hade koppling till vit makt-ideologi/miljö. 21 stycken av dessa hade en säker koppling till vit makt-miljön. Dessa bestod till största delen av anmälningar om affischer, klistermärken och annan propaganda med ett främlingsfientligt budskap. I 28 fall handlade det framförallt om främlingsfientliga affi-

scher och propaganda där det inte framgick vem eller vilka som låg bakom samt främlingsfientligt klotter där namn på organisationer förekom. Av de återstående 66 bestod majoriteten av klottrade hakkors eller nazistiska slagord tillsammans med främlingsfientliga budskap. De övriga 276, de som inte kunde kopplas till vit makt-ideologi/miljö, handlade om uttalanden som uppfattats falla under brottsrubriceringen. Exempelvis har en person anmält Sveriges Riksdags samtliga ledamöter med Göran Persson som huvudansvarig för bl.a. hets mot folkgrupp, grovt bedrägeri samt grov stöld.

Skadegörelse

I 40 procent, 53 anmälda brott, av de totalt 134 fallen av skadegörelse fanns koppling till vit makt-ideologi/miljö. Tre stycken handlade om uppsatta främlingsfientliga affischer och klistermärken med koppling till vit makt-miljön. Sex handlade om affischer med koppling till vit makt-ideologi. 44 handlade om inristade nazistiska budskap, mestadels i form av hakkors och i stor utsträckning på bilar. Övriga 81 bestod till stor del av främlingsfientliga budskap inristade på andra objekt, krossade rutor i bostäder samt annan skadegörelse på motorfordon.

Klotter

Av de 74 klotteranmälningarna var 58 procent, 43 stycken, kopplade till vit makt-ideologin/miljön. Av dessa hade två stycken en säker koppling till vit makt-miljön. Klottret var utfört i samband med att individer eller grupper inom vit makt-miljön affischerat. I sex fall hade namn på vit makt-organisationer klottrats tillsammans med främlingsfientliga budskap. 35 av anmälningarna handlade om nazistiska symboler, mestadels hakkors, tillsammans med främlingsfientliga budskap. De övriga 31 brotten handlade om anmälningar av klotter med enbart främlingsfientligt budskap, t.ex. ”djävla svartskalle”, ”blatte”, ”neger” etc.

I många av anmälningarna som innehåller skadegörelse och klotter har även brottet hets mot folkgrupps anmälts.

Olaga diskriminering

Av de 160 anmälningar av olaga diskriminering var det bara en som hade koppling till vit makt-ideologi/miljö. En affärsinnehavare fick en främlingsfientlig affisch från vit makt-miljön uppklistrad på sitt skyltfönster. Av de övriga 159 anmälningarna avses en stor del personer som blivit

nekade inträde på restauranger eller felaktigt behandlade i arbetslivet vilket upplevts bero på deras ursprung eller hudfärg.

Övriga brott

Av de 51 anmälda brott som här har kategoriserats som övriga brott hade 18 procent, nio stycken, en koppling till vit makt-ideologi/miljö. Av dessa handlade sex om olaga affischering, varav fyra där det framgår att vit makt-miljön låg bakom, två om hitlerhälsningar samt ett fall av mordbrand. Det sistnämnda brottet handlade om att en okänd gärningsman kastat en så kallad molotovcocktail mot en fastighet disponerad av en invandrargrupp. I samband med detta hade man även klottrat hakkors samt skrivit ”utlänningar åk hem” på fasaden. Av de 42 brott utan koppling till vit makt-ideologi/miljö bestod 18 stycken av anmälningar som även i polisens kodschema kategoriserats som ”övriga brott”.⁵ Nio stycken handlade om rån, stöld eller bedrägeri, fem om mordbrand. De återstående avsåg enstaka fall av sexuellt ofredande, smitning, brott mot knivlagen, tjänstefel, falsklarm, dataintrång samt allmänfarlig vårdslöshet.

Brottskod saknas

Av de 28 anmälningar där brottskod saknats fanns i sex fall koppling till vit makt-ideologi/miljö. Dessa handlade om olaga affischering eller spridande av propaganda, i fyra fall framgick det att vit makt-miljön låg bakom. De övriga anmälningarna hade stora likheter med anmälningar av hets mot folkgrupp, ärekränkning, förolämpning samt olaga hot/ofredande.

Geografisk fördelning

Då jämförbar statistik för år 2000 saknas⁶ kommer statistik för 1999 att användas för jämförelse med 2001 års data.

⁵ Se BRÅ:Kodning av brott.

⁶ Statistiken över länsfördelning av anmälningar för 2000 inkluderade även anmälningar mot svenskar och mellan invandrare.

Tabell 3

Antal polisanmälningar med främlingsfientligt motiv, uppdelade på län. 1999 och 2001⁷

Län	1999	2001
Blekinge	30	34
Dalarna	10	52
Gotland	5	2
Gävleborg	45	47
Halland	33	53
Jämtland	13	10
Jönköping	41	50
Kalmar	26	53
Kronoberg	17	20
Norrbottn	29	31
Skåne	289	323
Stockholm	604	654
Södermanland	62	78
Uppsala	53	56
Värmland	36	43
Västerbotten	31	28
Västernorrland	21	36
Västmanland	55	74
Västra Götaland	253	296
Örebro	71	120
Östergötland	75	54
Summa	1799	2114

Av tabell tre kan utläsas att polisanmälningar med ett främlingsfientligt motiv ökade med 18 procent mellan 1999 och 2001. De procentuellt största ökningarna inträffade i Dalarna med 420 procent, i Kalmar län med en dryg fördubbling samt i Västernorrland och Örebro län med cirka 70 procent vardera. Märkbare minskningar inträffade i Gotland, i Östergötland samt i Jämtlands län.

I tabell fyra beskrivs antalet anmälningar med främlingsfientligt motiv i förhållande till folkmängden per län, uppdelat på huvudbrott. Totalt gjor-

⁷ För en av anmälningarna i 1999 års data var brottsplatsen okänd. Denna anmälan är borttagen i denna tabell.

des 23,80 anmälningar med främlingsfientligt motiv per 100 000 invånare i riket under 2001. Den största andelen bestod av olaga hot/ofredande, misshandel samt hets mot folkgrupp. Örebro var det län som uppvisade den största andelen anmälningar, 44 brott/100 000 invånare. Därefter följer Stockholms och Södermanlands län. En låg andel anmälningar uppvisade framförallt Gotlands län med 3,5 anmälningar per 100 000 invånare (totalt två anmälningar), Kronoberg samt de fyra norrlandslänen (Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten). Län som låg över riksgenomsnittet i någon specifik brottskategori var framförallt Örebro som uppvisade en fyrdubblad nivå av olaga hot/ofredande, Västmanland och Blekinge med en fördubblad nivå av misshandel, Stockholms och Skåne med en fördubblade nivåer av ärekränkingsbrott respektive olaga diskriminering samt slutligen Kalmar som uppvisade en hög nivå av hets mot folkgrupp.

Tabell 4

Antal polisanmälningar med främlingsfientligt motiv, uppdelade på huvudbrott och län. Per 100 000 invånare.

Län	Grov missh. missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skadeg.	Klotter	Hets m. folkgr.	Olaga disk.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län	
Blekinge	0,7	8,0	8,0	0,7	0,7	0,0	4,0	0,0	0,0	0,7	22,6
Dalarna	0,0	4,7	6,8	1,1	0,0	1,1	2,9	1,4	0,0	0,7	18,7
Gotland	0,0	1,7	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5
Gävleborg	0,7	3,2	5,7	2,9	0,7	0,7	1,1	1,8	0,0	0,0	16,8
Halland	0,4	2,5	7,3	4,0	0,7	0,7	3,3	0,0	0,0	0,4	19,3
Jämtland	0,0	0,8	3,9	1,5	0,0	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0	7,7
Jönköping	0,0	3,7	4,6	0,3	1,2	0,9	2,4	1,8	0,3	0,0	15,3
Kalmar	0,0	2,5	6,4	1,3	1,7	0,0	6,8	2,1	0,0	1,7	22,5
Kronoberg	0,0	1,7	6,2	1,1	0,0	1,1	1,1	0,0	0,0	0,0	11,3
Norrbottn	0,4	3,1	5,1	1,2	0,0	0,4	0,8	0,8	0,4	0,0	12,1
Skåne	0,3	3,8	9,8	2,6	0,7	0,4	7,2	3,3	0,5	0,1	28,6
Stockholm	0,4	4,8	13,3	6,9	1,2	0,8	4,8	2,4	0,4	0,8	35,9
Södermanl.	0,8	4,7	13,3	2,3	2,3	0,8	5,1	0,8	0,4	0,0	30,5
Uppsala	0,0	6,8	4,4	2,4	0,7	0,3	0,7	2,0	1,0	0,7	19,0
Värmland	0,0	1,5	6,5	1,8	1,1	0,7	2,9	1,1	0,0	0,0	15,6
Västerbotten	0,0	2,0	4,7	0,8	0,0	0,8	2,7	0,0	0,0	0,0	11,0
Västernorr.	0,4	4,5	3,6	1,6	0,0	1,6	2,0	0,8	0,0	0,0	14,6
Västmanl.	0,0	8,6	12,5	2,7	0,8	0,8	1,2	1,9	0,0	0,4	28,8
Västra Götal.	0,3	3,4	5,6	2,7	0,9	0,6	4,9	1,1	0,3	0,1	19,8
Örebro	0,4	4,8	32,5	2,6	0,0	0,0	1,8	1,8	0,0	0,0	43,9
Östergötl.	0,0	3,6	4,1	0,2	1,0	0,2	3,4	0,2	0,2	0,0	13,1
Summa	0,3	4,0	8,9	3,0	0,8	0,6	4,0	1,6	0,3	0,3	23,8

Sammanfattning

Den årliga ökningen för anmälda brott med främlingsfientligt motiv för riket i helhet som kunnat iakttas i säkerhetspolisens statistik sedan 1997 fortsatte även under 2001. Ökningstakten har dock avtagit. Den brottskategori som ökade mest under året var hets mot folkgrupp. Skadegörelsebrotten var den brottskategori som uppvisade den största minskningen. De vanligast förekommande brotten var olaga hot/ofredande, misshandel samt hets mot folkgrupp.

Förändringar av antalet anmälningar på länsnivå kunde enbart jämföras med 1999. Mellan dessa båda år ökade antalet anmälningar med 18 procent och Dalarna var det enskilda län som uppvisade den klart största ökningen med hänsyn tagen till folkmängden. Örebro, följt av Stockholm, var de län som hade de högsta nivåerna av brott med främlingsfintliga motiv med hänsyn tagen till folkmängden medan Gotland och Jämtland var de län som uppvisade de lägsta. Örebro uppvisade en fyrdubblad nivå för olaga hot/ofredande i förhållande till folkmängd, Västmanland och Blekinge en fördubblad nivå för misshandel, Stockholm och Skåne en dubblade nivåer för ärekränkingsbrott respektive olaga diskriminering samt slutligen Kalmar en hög nivå för hets mot folkgrupp.

Brott med vit makt-ideologisk koppling

Följande kapitel skall behandla den brottslighet som utförts utifrån ett vit makt-ideologiskt perspektiv. Anhängarna till denna ideologi är inte enhetligt organiserade utan de kan snarare betraktas som en miljö bestående av några större och mer beständiga organisationer samt ett flertal mindre grupper och enskilda aktörer. Tre centrala organisationer som kan urskiljas i miljön är Nationalsocialistisk front (NSF), Svenska Motståndsrörelsen/Nationell Ungdom (SMR/NU) samt Blood and Honour Scandinavia (B&H).

NSF har sitt huvudsäte i Karlskrona där organisationen bildades 1994 och är som namnet antyder en nationalsocialistisk organisation. NSF är hierarkiskt organiserad med en central ledning, riksrådet, och undergrupper och finns främst i södra Sverige. Organisationen ger sedan 1996 ut en tidning som numera heter "Den Svenske Nationalsocialisten". Av deras handlingsprogram framgår att man arbetar för bl.a. nationell självförsörjning, repatriering av alla utomeuropeiska invandrare, upprättande av en statlig raskontroll för att "säkerställa den nordiska rasens andliga och biologiska sundhet" och statlig kontroll av media. Sedan april 1999 betraktar sig NSF som ett politiskt parti med målsättningen att ta sig in i riksdagen och att "med demokratins medel avskaffa demokratin".

SMR/NU har sitt huvudsäte samt den största andelen av sina anhängare i Stockholmstrakten. SMR betraktar sig inte som en organisation utan som ett "nationellt sinnat nätverk" men är trots detta hierarkiskt uppbyggd med chefsposter, medlemmar, anslutna samt sympatisörer. Nätverket ser som sin uppgift att "skydda den svenska historien, den svenska kulturen och den svenska identiteten" genom att bekämpa integration och "utplå-

ningen av vårt folk genom sammansmältning av raser och folkgrupper”. SMR ger ut tidningen/internettidningen *Folktribunen*. NU är nätverkets ungdomsorganisation och är organiserad på samma sätt som moderorganisationen. NU har under senare år spridit stora mängder rasistisk och främlingsfientlig propaganda.

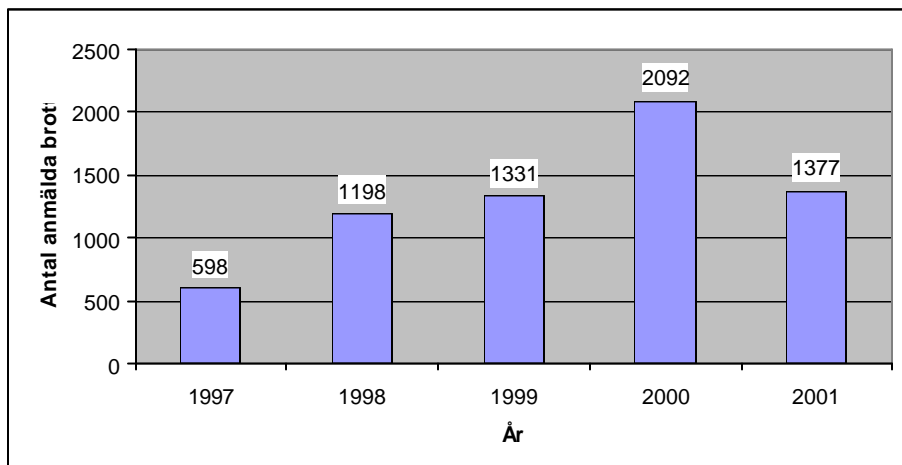
B&H Scandinavia är en del i ett internationellt nätverk av producenter/distributörer av vit makt-musik. Den svenska delen av nätverket tillhör de största inom denna bransch i Sverige.

Brottsutveckling och brottskategorier

Som figur två visar har antalet anmälda brott med vit makt-ideologisk koppling kontinuerligt ökat från 1997 till 2000. Största ökningarna har skett under 1998 och år 2000. 2000 års ökning följdes av en i det närmaste lika stor minskning under 2001. År 2000 framstår i detta sammanhang som avvikande i förhållande till den trend som kan urskiljas mellan framförallt 1998 och 2001.

Figur 2

Antal anmälda brott med vit makt-ideologisk koppling. 1997-2001.⁸

I tabell fem jämförs förändringar mellan åren 1999 och 2001 uppdelade på brottskategorier. I tabellen kan man utläsa att den mest förekommande brottsligheten under 2001, i likhet med de tidigare två åren, var hets mot folkgrupp. Den anmälda brottsligheten i samtliga brottskategorier, med undantag av olaga diskriminering, minskade under 2001 efter att ha ökat under år 2000. Den största minskningen under det senaste året har inträffat i kategorierna olaga hot/ofredande samt hets mot folkgrupp.

⁸ Eftersom antalet polisanmälda brott med koppling till vit makt-världen med direkt rasistisk, antisemitisk och homofob bakgrund inte inkluderats i 1997 och 1998 års statistik så har siffror skattats för dessa år utifrån den andel brott med denna bakgrund utgjorde för åren 1999 och 2000. Utgångspunkt var tabell 11 och 12 i år 1999 års rapport samt tabell 1 och 2 i 2000 års rapport. Anmälningar med denna bakgrund utgjorde för 1999; 27 procent samt för år 2000; 28 procent. Siffran 27,5 procent har använts i skattningen.

Tabell 5

Antal anmälda brott med vit makt-ideologisk koppling, uppdelade på brottskategorier. 1999-2001.

Brottskategorier	1999	2000	2001
Mord/dråp	4	0	0
Grov misshandel	20	29	16
Misshandel	100	108	61
Olaga hot/ofredande	272	440	223
Ärekränkingsbrott	21	40	17
Skadegörelse	226	389	242
Klotter	258	423	361
Hets mot folkgrupp	330	534	378
Olaga diskriminering	0	0	2
Övriga brott	80	103	57
Brottskod saknas	20	26	20
Summa	1331	2092	1377

Geografisk fördelning

I tabell sex redovisas polisanmälningar med vit makt-ideologisk koppling länsvis för åren 1999 till 2001. I tabell kan man utläsa att brottsligheten i de flesta länen minskade under 2001 efter att ha ökat under år 2000. I Blekinge, Gotlands, Hallands, Jämtlands, Kronobergs, Norrbottens, Stockholms, Värmlands, Västernorrlands samt i Örebro län minskade anmälningarna till en lägre nivå under 2001 i jämförelse med 1999, i Gävleborgs, Jönköpings, Kalmar, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands, Västra Götalands samt i Östergötlands län till en högre nivå. Dalarna, Skåne, Västerbotten samt Södermanland avvek från detta mönster. I Dalarna ökade anmälningarna kontinuerligt mellan 1999 och 2001 och uppvisade den totalt största ökningen (250 procent) av samtliga län. Dalarna var även det enda länet som uppvisade en ökning mellan 2000 och 2001. Västerbotten var det enda länet som uppvisade en kontinuerlig minskning mellan åren 1999 och 2001. Skåne och Södermanland uppvisade relativt stora ökningar mellan 1999 och 2000 för att därefter stabiliseras under 2001. Den största minskningen mellan 2000 och 2001 uppvisade Gotland (72 procent), Jämtland (56 procent) samt Jönköping (45

procent). Den största antalsmässiga minskningen uppvisade Västra Götaland med en minskning på 139 anmälningar (40 procent).

Tabell 6

Antal polisanmälningar med koppling till vit makt-ideologi, uppdelade på län. 1999-2001.

Län	1999	2000	2001
Blekinge	35	40	27
Dalarna	10	16	35
Gotland	16	18	5
Gävleborg	17	36	22
Halland	26	38	23
Jämtland	7	9	4
Jönköping	39	74	41
Kalmar	44	97	76
Kronoberg	13	15	9
Norrbottnen	19	23	17
Skåne	152	220	216
Stockholm	240	344	235
Södermanland	25	56	54
Uppsala	14	28	20
Värmland	43	46	32
Västerbotten	34	32	18
Västernorrland	15	18	13
Västmanland	28	50	31
Västra Götaland	200	348	209
Örebro	41	53	31
Östergötland	64	147	83
Summa	1082	1708	1201

I tabell sju till nio redovisas antal anmälningar uppdelade på huvudbrott i relation till befolkningmängden i länen. I tabell sju redovisas anmälningar med koppling till vit makt-ideologi men utan tecken på koppling till vit makt-miljön. Här handlar det exempelvis om att gärningsmannen visat sympati för eller använt symboler med nazistiska budskap. I tabell åtta redovisas anmälningar där en svag eller en eventuell koppling till vit makt-miljön kan misstänkas, exempelvis genom att gärningsmannen har klottrat namnet på eller sagt att han tillhör någon organisation utan att

detta kunnat styrkas på annat sätt. I tabell nio redovisas slutligen de anmälningar där det bedömts föreligga en säker koppling till vit makt-miljön. Det kan avse tryckta flygblad och dekaleringar där det framgår att någon vit makt-organisation ligger bakom, fester och konserter arrangerade av organisationer inom miljön samt brott, relevanta för denna rapport, där gärningsmannen är kända som tillhörande vit makt-miljön. Se metodkapitlet för vidare beskrivning av kategorierna.

Tabell 7

Antal polisanmälningar med vit makt-ideologisk koppling, utan koppling till vit makt-miljön, uppdelade på huvudbrott och län. Per 100 000 invånare.

Län	Grov Missh. missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skadeg.	Klotter	Hets m. folkgr.	Olaga disk.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0,7	2,0	3,3	0,0	1,3	0,7	2,0	0,0	0,0	10,0
Dalarna	0,4	0,0	0,4	0,0	1,1	5,4	1,1	0,0	0,0	8,3
Gotland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,0	1,7	0,0	0,0	8,7
Gävleborg	0,0	0,0	0,4	0,0	0,7	2,1	1,8	0,0	0,4	5,4
Halland	0,0	0,0	1,5	0,4	2,9	1,5	1,8	0,0	0,0	8,0
Jämtland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,8	0,0	0,0	1,5
Jönköping	0,0	0,6	0,6	0,0	1,5	6,1	2,1	0,0	0,0	11,0
Kalmar	0,4	1,7	0,8	0,0	1,7	5,1	1,7	0,0	0,4	11,9
Kronoberg	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	1,1	1,1	0,0	0,0	3,4
Norrbottn	0,0	0,4	0,0	0,4	1,6	2,7	1,2	0,0	0,0	6,2
Skåne	0,1	0,9	1,2	0,0	1,7	2,9	3,5	0,0	0,3	10,5
Stockholm	0,1	0,9	1,8	0,1	2,5	3,6	1,7	0,0	0,1	10,8
Södermanl.	0,0	0,4	3,1	0,0	2,3	6,2	5,1	0,0	0,0	17,2
Uppsala	0,0	0,0	1,4	0,0	1,4	1,4	0,7	0,0	0,0	4,8
Värmland	0,4	0,0	2,2	0,0	2,2	3,6	2,2	0,0	0,0	10,5
Västerbotten	0,4	0,0	0,8	0,0	0,8	2,3	0,8	0,0	0,4	5,5
Västernorr.	0,0	0,4	0,0	0,0	0,8	2,4	0,0	0,0	0,0	3,6
Västmanl.	0,0	0,4	1,6	0,0	1,6	1,9	0,4	0,0	0,4	6,2
Västra Götal.	0,1	0,2	1,1	0,1	1,9	2,8	2,3	0,0	0,1	8,6
Örebro	0,0	0,0	2,2	0,4	0,4	2,2	1,5	0,0	0,0	6,6
Östergöt.	0,2	0,5	2,4	0,0	1,0	4,9	3,4	0,0	0,2	12,6
Summa	0,1	0,5	1,3	0,1	1,6	3,1	2,0	0,0	0,1	8,8

I tabell sju kan man utläsa att det mest förekommande huvudbrottet vid anmälningar med koppling till vit makt-ideologi utan koppling till vit

makt-miljön är klotter. Dessa utgjorde 35 procent av samtliga anmälningar. Den absolut största andelen av klottret bestod av symboler/texter med koppling till nazism. Efter klotter följde hets mot folkgrupp och skadegörelse som vanliga anmälda brott. Den största andelen av den sistnämnda kategorin avsåg ristade nazistiska symboler eller texter.

Även en stor andel av anmälningarna gällande hets mot folkgrupp handlade om klottrade/ristade nazistiska symboler och texter. Vid klotter och skadegörelse där även brottet hets mot folkgrupp anmäls har det sistnämnda räknats som huvudbrott. 46 procent av anmälningarna med hets mot folkgrupp som huvudbrott handlade om klottrade eller ristade symboler/texter, till största delen med koppling till nazism. Totalt handlade 65 procent av samtliga anmälningar med vit makt-ideologisk koppling om klottrade/ristade nazistiska budskap, det klart vanligaste i form av hakkors. Förutom dessa anmälningar stod olaga hot för en relativt stor andel.

Av de anmälda våldsbrotten bestod kopplingen till vit makt-ideologi till största delen av att offret pekat ut gärningsmannen som nazist eller att gärningsmannen själv på något sätt visat detta, t.ex. genom att göra hitlerhälsning och/eller skrika "sieg heil". I några fall har gärningsmannen haft nazistsymboler på sig eller haft en sådan tatuerad på kroppen.

I Södermanlands län gjordes klart flest anmälningar med en vit makt-ideologisk koppling i förhållande till folkmängd, 17,2 per 100 000 invånare. Detta är i det närmaste en dubbelt så hög siffra som för genomsnittet för riket. De dominerande anmälningarna här handlar om klotter, hets mot folkgrupp samt olaga hot/ofredande. Klart minst antal anmälningar (1,5 per 100 000 invånare) redovisades i Jämtlands län. Endast två anmälningar rapporterades här, en om skadegörelse och en om hets mot folkgrupp. Flest anmälningar av grov misshandel, misshandel samt olaga hot/ofredande anmäldes i Blekinge län.

Tabell 8

Antal polisanmälningar med osäker eller eventuell koppling till vit makt-miljön, uppdelade på huvudbrott och län. Per 100 000 invånare.

Län	Grov missh.	Missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skadeg.	Klotter	Hets m. folkgr.	Olaga disk.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	1,3	0,0	0,0	0,0	2,7
Dalarna	0,0	0,7	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8
Gotland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gävleborg	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	1,4
Halland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jämtland	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,5
Jönköping	0,0	0,3	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2
Kalmar	0,8	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	5,9	0,0	0,0	0,0	8,1
Kronoberg	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Norrbottn	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Skåne	0,0	0,1	1,8	0,1	0,4	0,5	1,8	0,0	0,1	0,0	4,7
Stockholm	0,1	0,2	0,5	0,0	0,1	0,8	0,2	0,1	0,0	0,1	2,1
Södermanl.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
Uppsala	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	1,0
Värmland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4
Västerbotten	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,8
Västernorr.	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	1,6
Västmanl.	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3	0,0	0,0	0,0	3,1
Västra Götal.	0,1	0,0	0,5	0,0	0,1	0,1	1,0	0,0	0,1	0,0	1,9
Örebro	0,0	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	2,9
Östergötl.	0,0	0,2	1,0	0,0	0,2	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	2,7
Summa	0,1	0,1	0,7	0,0	0,1	0,3	0,8	0,0	0,0	0,0	2,2

Tabell åtta visar att av de relativt få anmälningar med en osäker eller eventuell koppling till vit makt-miljön dominerade brotten hets mot folkgrupp och olaga hot/ofredande. Tio procent av de anmälda hets mot folkgruppsbrotten handlar om klotter och skadegörelse. Detta ska jämföras med anmälda hets mot folkgruppsbrott med endast koppling till vit makt-ideologi där hela 46 procent avsåg skadegörelse- och klotterrelaterade brott. Kalmar var det län som redovisade flest antal anmälningar i förhållande till folkmängden, 8,1 per 100 000 invånare. Hets mot folkgrupp stod för majoriteten av dessa.

Tabell 9

Antal polisanmälningar med säker koppling till vit makt-miljön, uppdelade på huvudbrott och län. Per 100 000 invånare.

Län	Missh. ofred.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skadeg.	Klotter	Hets m. folkgr.	Olaga diskr.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,7	0,0	0,0	0,7	5,3
Dalarna	0,4	0,4	0,0	0,7	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	2,5
Gotland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gävleborg	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	1,1
Halland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4
Jämtland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jönköping	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3
Kalmar	0,0	0,0	0,0	2,1	0,0	6,8	0,0	0,4	3,0	12,3
Kronoberg	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1
Norrbottn	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skåne	0,0	0,2	0,0	0,3	0,0	3,1	0,1	0,3	0,0	3,9
Stockholm	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1	0,6	0,0	0,1	0,1	1,3
Södermanl.	0,0	0,4	0,0	0,4	0,0	1,2	0,0	1,2	0,0	3,1
Uppsala	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	1,0
Värmland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4	0,7
Västerbotten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8
Västernorr.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Västmanl.	0,4	0,0	0,8	0,4	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	2,7
Västra Götal.	0,1	0,1	0,0	0,7	0,0	1,7	0,0	0,9	0,0	3,5
Örebro	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,4	1,8
Östergötl.	0,0	0,0	0,0	1,2	0,2	1,5	0,0	1,9	0,0	4,9
Summa	0,0	0,1	0,0	0,4	0,0	1,3	0,0	0,4	0,1	2,5

Av tabell nio kan utläsas att anmälningar med säker koppling till vit makt-miljön i över hälften av fallen (52 procent) hade hets mot folkgrupp som huvudbrott. Därefter följde skadegörelse och övriga brott som tillsammans stod för 32 procent av anmälningarna. De flesta av de anmälda brotten av hets mot folkgrupp handlade om olovlig uppsättning av affischer samt spridande av propaganda. Även skadegörelsebrotten handlade nästan uteslutande om olovlig affischering. En relativt stor andel av samtliga anmälningar kategoriserades som övriga brott. De flesta av dessa handlade om olovligt uppsättande av affischer eller klistermärken med nazistisk och/eller rasistisk propaganda, några om spridning av rasistiskt/nazistiskt budskap i tidningar eller på internet. För tolv av anmäl-

ningarna saknades brottskod. Även dessa avsåg till största delen anmälningar innefattande nazistisk och/eller rasistisk propaganda. Med andra ord så bestod den allra största andelen av anmälningar med säker koppling till vit makt-miljön av spridande av propaganda på olika sätt. Beträffande den geografiska fördelningen av anmälningarna med säker koppling till vit makt-miljön var det återigen i Kalmar län flest anmälningar i förhållande till folkmängden kunde noteras. Den största delen av dessa anmälningar avsåg hets mot folkgrupp, skadegörelse samt fall där brottskod saknades.

Kalmar läns höga siffra av vit makt relaterad brottslighet, framförallt de med en koppling till vit makt-miljön, kan förklaras med dels en faktisk ökning av brotten samt dels en ökad anmälningsbenägenhet. Under 2001 fanns en mycket aktiv SMR/NU-lokalgrupp i Kalmar vilket föranledde ett par utskick inom polisorganisationen med uppmaning att rapportera all höger- och vänsterextrem propaganda samt klotter med dessa budskap. Detta resulterade i ett stort antal anmälningar av framförallt hets mot folkgrupp och klotter. Som man kan se i tabell 10 så var det SMR/NU som står för de flesta anmälningarna med en säker organisationskoppling.

Brottslighet med koppling till vit makt-miljö/organisationer

I tabell tio kan man se att en mycket stor andel av anmälningarna med säker koppling till vit makt-miljön handlar om SMR och NSF. Dessa båda organisationer kan knytas till ungefär lika många anmälningar. Flest anmälningar med koppling till SMR upprättades i Västra Götalands, Kalmar samt Östergötlands län, flest anmälningar med koppling till NSF gjordes i Skåne och Västra Götalands län.

Tabell 10

Antal polisanmälningar med säker koppling till vit makt-miljö, uppdelade på vit makt-organisationer och län.⁹

Län	SMR/NU	NSF	B&H	Övriga grupper	Övrigt	Totalt per län
Blekinge	0	8	0	0	0	8
Dalarna	2	2	0	0	3	7
Gävleborg	2	1	0	0	0	3
Halland	1	0	0	0	0	1
Jönköping	0	0	0	0	1	1
Kalmar	24	5	0	0	0	29
Kronoberg	0	2	0	0	0	2
Skåne	6	36	0	1	1	44
Stockholm	8	5	3	2	6	24
Södermanland	0	8	0	0	0	8
Uppsala	1	1	0	0	1	3
Värmland	2	0	0	0	0	2
Västerbotten	0	0	0	2	0	2
Västmanland	0	1	0	0	6	7
Västra Götaland	30	19	0	2	1	52
Örebro	0	3	0	0	2	5
Östergötland	19	1	0	0	0	20
Summa	95	92	3	7	21	218

Sammanfattning

Antalet anmälda brott med koppling till vit makt-ideologi ökade mellan åren 1997 och 2000. Under det sista av dessa år var ökningen mycket kraftig. Under år 2001 minskade anmälningarna i samma grad som de ökat under år 2000. Detta kan tolkas som att år 2000 var ett exceptionellt år beträffande anmäld brottslighet med koppling till vit makt-ideologi. Nedgången under år 2001 i jämförelse med år 2000 gällde samtliga

⁹ I kategorin Övrigt ingår anmälningar med koppling till kända personer inom vit makt-miljön utan direkta kopplingar till någon specifik organisation samt anmälningar i samband med fester organiserade inom vit makt-miljön men som ingen specifik organisation direkt står bakom. Här ingår även brott kopplade till webbplatsen "Info 14".

brottskategorier men antalsmässigt mest för olaga hot/ofredande, hets mot folkgrupp samt skadegörelse. Minskningen gällde samtliga län förutom Dalarna. De län som minskade mest i förhållande till folkmängden var Gotland¹⁰, Jämtland samt Jönköping. Västra Götaland minskade mest antalsmässigt. De vanligaste anmälda brotten var under år 2001 hets mot folkgrupp i form av spridande av vit makt-propaganda samt nazistrelaterat klotter. De flesta anmälningarna gällde brott med kopplingar till vit makt-ideologi utan koppling till vit makt-miljön, betydligt färre hade en koppling till vit makt-miljön. Kalmar var det län som uppvisade den högsta andelen anmälningar med koppling till vit makt-miljö i förhållande till folkmängden. Södermanlands län hade flest anmälda vit makt-ideologiskt relaterade anmälningar i förhållande till folkmängden. SMR/NU och NSF låg bakom de flesta anmälningarna som med säkerhet kunde knytas till vit makt-miljön.

¹⁰ Siffrorna för Gotland skall dock tolkas med försiktighet på grund av att länet har en liten fast befolkning men många tillfälliga besökare under somrarna.

Brott med antisemitiskt motiv

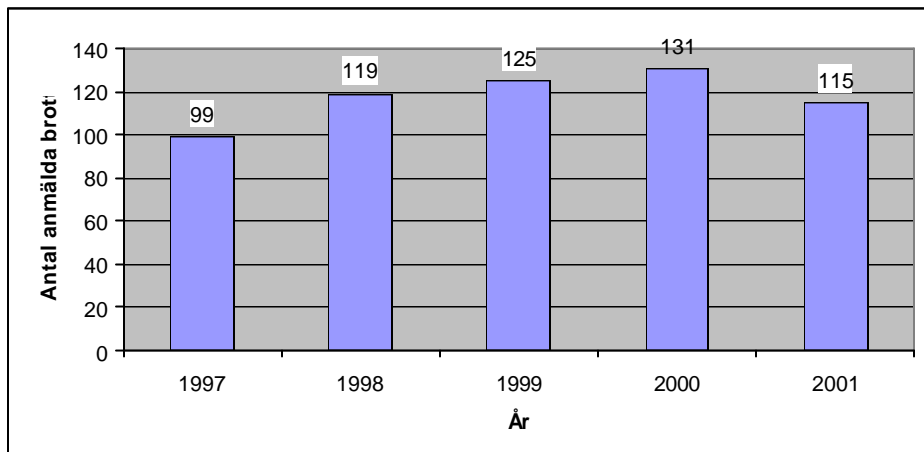
I föreliggande kapitel ska brottslighet riktad mot personer av judisk börd, judendom och judiska intressen redovisas. Brottet behöver inte riktas direkt mot en judisk målsägare utan det kan räcka med att gärningsmannen tror att målsägaren är judisk eller att gärningsmannen visar missaktning mot judendomen generellt i samband med brottet för att brottet skall ingå i statistiken. Att ett speciellt intresse i denna rapport riktas mot brott med antisemitiska motiv beror på de starka antisemitiska föreställningar som vit makt-världen och nazismen av tradition har.

Brottsutveckling och brottskategorier

Figur tre visar på en tillbakagång för den anmälda brottsligheten med ett antisemitiskt motiv under år 2001.

Figur 3

Antal anmälda brott med antisemitiskt motiv. 1997-2001.

Antalet anmälda brott med antisemitiska motiv minskade med tolv procent mellan åren 2000 och 2001. Den stadigt ökande trend som kunnat iakttagas sedan statistiken började föras 1997 bröts och antalet anmälda brott med antisemitiska motiv var år 2001 det lägsta sedan 1997.

Tabell 11

Antal anmälda brott med antisemitiskt motiv, vit makt- relaterade och totalt, uppdelade på brottskategorier. 1999-2001.

Brottskategorier	1999		2000		2001	
	Vit makt (antal)	Totalt	Vit makt (antal)	Totalt	Vit makt (antal)	Totalt
Grov misshandel	1	1	0	0	0	1
Misshandel	2	10	0	8	0	7
Olaga hot/ofredande	8	39	8	43	7	41
Ärekränkingsbrott	3	10	0	9	1	9
Skadegörelse	1	9	2	3	1	8
Klotter	6	17	4	8	8	12
Hets mot folkgrupp	12	32	14	50	4	33
Olaga diskriminering	0	0	0	1	0	0
Övriga brott	2	3	0	8	0	1
Brottskod saknas	1	4	0	1	0	3
Summa	36	125	28	131	21	115

I tabell elva kan man utläsa att det vanligast anmälda brottet under 2001 var olaga hot/ofredande. Den vit makt-relaterade andelen av de anmälda brotten har minskat kontinuerligt mellan 1999 och 2001 från 29 till 18 procent. Speciellt andelen vit makt-relaterade hets mot folkgrupp minskade betydligt. Av de 21 brott som anmälades under 2001 med koppling till vit makt hade inget en synlig koppling till vit makt-miljön. Kopplingen till vit makt-ideologi bestod i samtliga fall av att gärningsmannen använt någon form av nazistisk symbol i samband med brottet, oftast hakkors.

De största förändringarna mellan åren 2000 och 2001 består i att skadegörelse- och klotterbrotten ökat medan hets mot folkgrupp och övriga brott minskat. Hets mot folkgrupp minskade relativt mycket både antalsmässigt, från 50 till 33, samt procentuellt, 33 procent.

Inget av våldsbrotten hade någon synlig koppling till vit makt-ideologi och bara i ett fall framgick det i anmälan att offret blivit attackerat på grund av att dennes judiska härkomst. Offret bar vid händelsen en Davidsstjärna och detta var till synes gärningsmannens motiv till misshandeln. I övriga fall går det i anmälningarna inte att utläsa om målsägaren

är judisk eller om gärningsmannen tror att målsägaren är det. Gärningsmannen har de övriga sju fallen (en grov misshandel samt sex misshandel) fällt uttalanden som ”jävla jude” eller ”judesvin”.

Av de 41 olaga hoten/ofredandena med antisemitiska motiv hade sju stycken koppling till vit makt-ideologi. I två fall bestod brotten av klotttrade hakkors tillsammans med uttalanden om judar, i två fall av brevhot mot person av judisk börd där hakkors förekom, två fall av muntliga hot mot en och samma kvinna som gärningsmännen kallat ”jävla judehora” samt hotat att bränna in ett hakkors mellan bröst på. Det sista brottet avsåg en gärningsmans ”heil hitler”-uttalande tillsammans med nedsättande yttranden om judar. I ytterligare fem fall har motivet haft att göra med Israels roll i konflikten i Mellersta Östern. Ett exempel är ett bombhot som inkommit i samband med en handbollsmatch i Scandinavium i Göteborg mellan ett svenskt och ett israeliskt lag. Matchen föregicks av en demonstration. I fem fall kallades målsägaren för jude på grund av att gärningsmannen uppfattade denne som snål och girig. I elva av de 41 anmälningarna framgick det tydligt att målsägaren var judisk.

Av de nio fallen av ärekränkning hade ett koppling till vit makt-ideologi. Det fallet handlade om en gärningsman som skrikit ”ditt jävla judesvin, sieg heil” till målsägaren. De övriga åtta anmälda brotten handlade till största delen om att någon kallats för ”jävla jude”. Inte i något fall framgick det huruvida målsägaren var av judisk börd.

Av de åtta skadegörelsebrotten hade ett koppling till vit makt-ideologi. I detta fall hade gärningsmannen klottrat ett hakkors samt ”judesvin” på en bil. De övriga brotten bestod av skadegörelse på judiska personers egendomar eller på judiska församlingar (två stycken brott).

De åtta klotteranmälningarna med koppling till vit makt-miljön avsåg skrivna antijudiska uttryck tillsammans med hakkors. Övriga brott bestod i nedsättande klotter om judar eller judendomen.

De fyra anmälningarna av hets mot folkgrupp som hade koppling till vit makt-ideologi handlade om klottrade hakkors samt hitlerhälsningar i samband med nedsättande uttalanden om judar. Av samtliga 33 brott i kategorin framgick det att tolv riktades mot en enskild målsägare, oftast i form av förolämpning eller hot. Av de övriga 21 brotten var nio anmäl-

ningar mot media eller internet. De övriga brotten handlade mestadels om klotter med antijudiskt budskap.

De tre anmälningarna som saknade brottskod handlade om svårdefinierade händelser av hot/ofredande/ärekränkingskaraktär. Inget av dessa hade koppling till vit makt-ideologi/miljö.

Geografisk fördelning

Den länsvisa uppdelningen av anmälningar med antisemitiskt motiv som redovisas i tabell tolv visar att Stockholm och Skåne står för en mycket stor andel, både i absoluta tal och i förhållande till folkmängd. Dessa båda län stod tillsammans för 60 procent av samtliga anmälningar men bara för 33 procent av rikets befolkning.¹¹ Även under år 2000 var länen överrepresenterade. I de båda länen var det de båda storstädernas (Stockholm och Malmö) innerstadsdelar¹² som stod för en stor andel av anmälningarna. Stockholms innerstad stod för 15 av länets 38 anmälningarna, Malmös innerstad för nio av 23. Även Göteborg stod för en stor andel, en tredjedel, av Västra Götalands anmälningar. Ingen specifik adress i dessa tre städer stod för flera anmälningar. Förutom dessa tre län uppvisade inget län mer än fem anmälningar.

¹¹ För hela riket gjordes 1,1 anmälningar per 100 000 invånare. Med Stockholms och Skånes antisemitiskt relaterade brott och befolkning undantagna gjordes 0,7 anmälningar per 100 000 invånare.

¹² De delar som har Stockholm och Malmö som postadress.

Tabell 12*Antal polisanmälningar med antisemitiskt motiv, uppdelade på huvudbrott och län.*

Län	Grov missh. missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skadeg.	Klotter	Hets m. folkgr.	Br.kod saknas	Totalt per län	
Blekinge	0	1	0	0	0	0	0	1	
Dalarna	0	0	0	0	0	0	1	1	
Halland	0	0	0	0	0	1	0	1	
Jönköping	0	1	0	0	0	0	0	1	
Kalmar	0	0	0	0	0	0	2	3	
Kronoberg	0	0	2	0	0	0	0	2	
Skåne	0	1	6	1	4	2	9	23	
Stockholm	1	3	15	7	2	2	7	38	
Södermanl.	0	0	1	0	0	0	1	2	
Uppsala	0	0	0	0	0	0	1	1	
Värmland	0	0	1	0	0	0	0	1	
Västmanl.	0	0	0	0	1	1	1	3	
Västra Götal.	0	1	7	0	1	3	6	18	
Örebro	0	0	2	0	0	0	0	2	
Östergötl.	0	0	1	0	0	0	3	5	
Summa	1	7	35	8	8	9	31	3	102

Sammanfattning

Den anmälda brottsligheten med antisemitiskt motiv minskade under år 2001 med tolv procent efter att ha ökat kontinuerligt sedan 1997. Även andelen vit makt-relaterade brott med antisemitiskt motiv minskade och inget av brotten kunde kopplas till vit makt-miljön. De vanligaste anmälda brotten var olaga hot/ofredande följt av hets mot folkgrupp. I förhållande till folkmängd var Stockholms och Skåne län klart överrepresenterade och i dessa stod Stockholms och Malmös kommuners innerstäder för de största andelarna.

Brott med homofobiskt motiv

I detta kapitel ska anmäld brottslighet med ett homofobiskt motiv redovisas. Med denna typ av brottslighet avses brott riktade direkt mot homosexuella på grund av deras sexuella läggning, brott där gärningsmannen tror att offret är homosexuell och begår brott emot honom/henne på grund av detta eller där gärningsmannen uttrycker missaktning mot homosexuella eller homosexualitet.

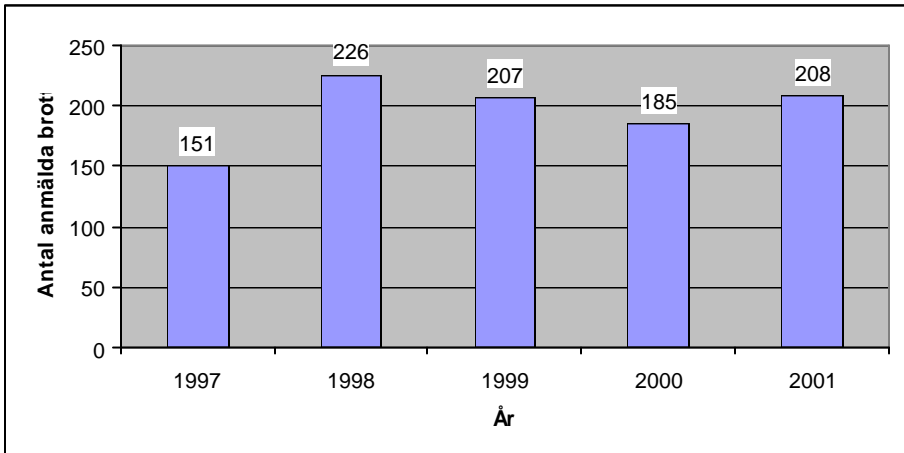
Homosexuella är och har varit en ”moralisk fiende” för nazister och har även denna roll i dagens vit makt-miljö. I de flesta ideologiska program för organisationer inom vit makt-miljön finns texter som uttrycker hat mot homosexuella och inom vit makt-musiken förekommer texter där man uppmanar till våld.

Brottsutveckling och brottskategorier

Anmälda brott med ett homofobiskt motiv har, som man kan utläsa i figur fyra, under år 2001 ökat med tolv procent efter att tidigare ha uppvisat en sjunkande trend.

Figur 4

Antal anmälda brott med homofobiskt motiv. 1997-2001.

I tabell 13 kan utläsas att det vanligaste anmälda brottet under de tre senaste åren är olaga hot/ofredande. En relativt stor andel av den ökning som inträffat under år 2001 faller under våldsbrottskategorierna samt ärekränkning.

Tabell 13

Antal anmälda brott med homofobiskt motiv, vit makt-relaterade och totalt, uppdelade på brottskategorier. 1999-2001.

Brottskategorier	1999		2000		2001	
	Vit makt (antal)	Totalt	Vit makt (antal)	Totalt	Vit makt (antal)	Totalt
Mord/dråp	0	0	0	1	0	0
Grov misshandel	1	1	2	2	0	5
Misshandel	4	59	7	36	1	45
Olaga hot/ofredande	4	82	12	75	2	79
Ärekränkingsbrott	0	36	2	31	0	42
Skadegörelse	1	9	5	17	3	10
Klotter	1	10	4	10	0	9
Hets mot folkgrupp	0	0	1	4	1	6
Olaga diskriminering	0	3	0	5	0	6
Övriga brott	1	6	0	4	1	5
Brottskod saknas	0	1	0	0	0	1
Summa	12	207	33	185	8	208

I motsats till det totala antalet anmälda brott med homofobiska motiv har andelen med koppling till vit makt-ideologi/miljö minskat från 18 procent under år 2000 till fyra under 2001. 2001 års lägre andel ligger mer i linje med 1999 och 1998 års andelar på sex respektive nio procent. Detta tyder på att andelen anmälda homofobiska brott med koppling till vit makt-ideologi/miljö under år 2000 var avvikande i förhållande till åren före och året efter.

Den största andelen anmälda brott med homofobiska motiv hade med andra ord en så kallad "vardagskaraktär", det vill säga att det inte framkommit något som tyder på att det fanns en koppling till vit makt-ideologi/miljö. Av de åtta anmälda brotten med koppling till vit makt handlade ett om misshandel. Gärningsmannen hade i samband med brottet skrikit "sieg heil" och kallat offret för "bög". I två anmälningar anmäldes olaga hot/ofredande tillsammans med klotter. I det första fallet hade en okänd gärningsman målat ett hakkors på målsägarens dörr. Målsägaren är homosexuell och upplevde därför detta som obehagligt. I det andra fallet har målsägaren, som är öppet homosexuell, blivit utsatt för hot och trakasserier av "nynazister". Bland annat har någon kastat in brinnande

papper i brevlådan. Målsägaren finns med på en ”dödslista” upprättad av nazister. En polisanmälan innehöll ett skadegörelsebrott som handlade om att någon kastat in en gatsten genom ett fönster till en fastighet som disponeras av en förening för homosexuella. I samband med skadegörelsen hade någon även klottrat ”bögslakt” samt ett hakkors. Anmälningen av hets mot folkgrupp handlade om musik på internet med text som uppmanade till våld mot homosexuella. Det brott som kategoriserades som ett övrigt brott handlade om olaga affischering på dörrarna till RFSL:s lokaler med texten ”homosexualitet är fel”. Affischerna var undertecknade av en lokal vit makt-grupp.

Av de anmälda brott som här kategoriserats som icke kopplade till vit makt-ideologi/miljö handlade fem om grov misshandel, varav ett om mordförsök. Det sistnämnda handlade om ett brevhot mot en känd öppet homosexuell man. Omständigheterna kring hotet gjorde att polisen betecknade detta som mycket allvarligt. Av de övriga fyra anmälningarna av grov misshandel handlade två om knivskärningar, i ett av dessa utfört av maskerade gärningsmän och ett fall om misshandel med en flaska som tillhygge. Av de totalt 50 anmälda våldsbrotten (fem grov misshandel och 45 misshandel) framgick det i nio fall i anmälan att målsägaren var homosexuell och att denne blivit attackerad på grund av sin sexuella läggning. I de övriga våldsbrottsanmälningarna bestod det homofobiska inslaget av att gärningsmannen kallade målsägaren för ”bögdjävul” eller något annat liknande uttryck. Målsägare har även blivit misshandlad och kallad ”bög”, ”bögdjävul” m.m. på grund av klädsel, dansstil eller i ett fall för att målsägaren dansar balett. Brotten i de övriga brottskategorierna handlar till största delen om att målsägarna blivit kallade för något nedsättande uttryck om homosexuella eller att man klottrat eller ristat in något sådant. I de flesta av dessa anmälningar framgår det inte huruvida målsägaren är homosexuell. I många fall är det tvärt om klart att målsägaren inte är homosexuell och att det negativa uttrycket används i nedsättande och förolämpande syfte.

Nämnas kan att två av anmälningarna har gjorts mot en religiös rörelse för homofobiska uttalanden i deras tidning.

Geografisk fördelning

Under 2001 gjordes 177 polisanmälningar där ett homofobiskt motiv förelåg. I tabell 14 redovisas hur huvudbrotten fördelade sig mellan länen och brottskategorierna. Stockholms län hade det största antalet anmälningar, både i absoluta tal och i förhållande till folkmängd. Om man undantar Stockholms län gjordes i övriga Sverige 1,2 anmälningar per 100 000 invånare, vilket ska jämföras med Stockholms 5,0.¹³ Detta är en ökning från år 2000 då motsvarande siffra var 4,0. Av de övriga länen var det bara Skåne som uppvisade fler än tio anmälningar.

I kategorierna med flest anmälningar; misshandel, olaga hot/ofredande och ärekränkning, stod Stockholms län för minst hälften. 42 procent av samtliga anmälda händelser som gjordes i Stockholms län inträffade i Stockholms innerstad¹⁴, en minskning i jämförelse med år 2000 då drygt hälften inträffade där. Denna minskning kan ha ett samband med att det år 2001 inte fanns någon enskild adress där som stod för ett stort antal anmälningar. Detta var fallet år 2000 då en specifik föreningslokal för homosexuella gjorde åtta anmälningar.

¹³ 2,0 anmälningar/100 000 invånare för riket totalt.

¹⁴ Brottsplatsen hade postadressen Stockholm.

Tabell 14*Antal polisanmälningar med homofobiskt motiv, uppdelade på huvudbrott och län.*

Län	Grov missh.	Missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skadeg.	Klotter	Hets m. folkgr.	Olaga disk.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län
Blekinge	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Dalarna	1	2	5	0	0	0	0	0	0	0	8
Gotland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gävleborg	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3
Halland	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Jämtland	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Jönköping	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Kalmar	0	1	3	0	0	1	0	0	0	0	5
Kronoberg	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Norrbottn	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Skåne	0	3	3	7	1	1	2	2	0	0	19
Stockholm	0	22	37	22	3	3	2	2	0	0	91
Södermanl.	0	5	4	0	0	0	0	0	0	0	9
Uppsala	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	4
Värmland	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	4
Västerbotten	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	4
Västernorr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Västmanl.	0	0	2	1	1	1	0	0	3	0	8
Västra Götal.	1	0	1	2	0	0	1	0	2	0	7
Örebro	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	3
Östergöt.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Summa	5	44	66	33	6	7	6	4	5	1	177

Sammanfattning

Anmälda brott med ett homofobiskt motiv ökade under 2001 med tolv procent. Andelen med vit makt-koppling sjönk dock kraftigt, från 18 procent till fyra, och hamnade i och med detta på en nivå mer i paritet med 1998 och 1999 års nivåer. De mest förekommande brottskategorierna var olaga hot/ofredande, misshandel och ärekränkning. Den klart största andelen polisanmälningar med homofobiskt motiv gjordes i Stockholms län och där i Stockholms innerstad. Förutom Stockholms län

var det bara Skåne län som uppvisade fler än tio polisanmälningar med homofobiskt motiv.

Hets mot folkgrupp

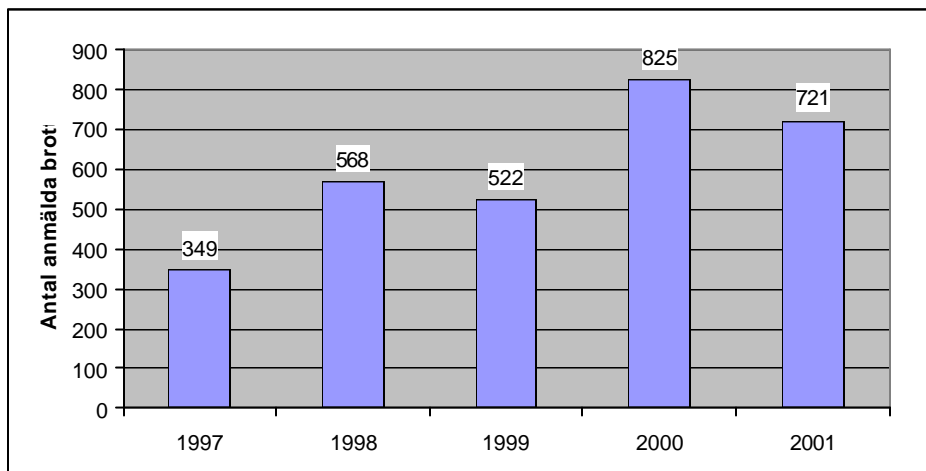
Brottet hets mot folkgrupp finns beskrivet i brottsbalkens 16 kap. 8 § och innebär att ”Den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter”. Tillsammans med parallella bestämmelser i yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen förbjuds i stort sett alla rasistiska yttranden, oavsett om dessa framförts muntligen, i skrift eller i andra medier. För straffbarhet krävs att det rasistiska yttrandet spridits. Det räcker dock att spridningen skett inom en mindre krets. Hets mot folkgrupp är inget målsägandebrott utan lagstiftningen avser att skydda vissa väldefinierade grupper. Brottet kan med andra ord inte begås mot en enskild person.

Brottsutveckling och andra anmälda brott

I figur fem kan man utläsa att antalet anmälningar av brottet hets mot folkgrupp minskade med 13 procent under 2001 men fortfarande ligger på en hög nivå i jämförelse med åren 1997 till 1999.

Figur 5

Antal anmälda hets mot folkgruppsbrott. 1997-2001.

Av de 721 anmälda brotten för år 2001 har i den vidare redovisningen 42 anmälningar tagits bort på grund av att de saknar relevans för denna rapport. 17 av dessa handlade om tillsynes felkodningar eller missuppfattningar om vad detta brott innebär. Exempel här är:

- en generaldirektör som anmäldes för att ha givit sken av att 40-talisterna inte gör rätt för sig i samhället.
- en anmälan mot en yngling för att denne i ett demonstrationståg vid första maj, arrangerat av Ung Vänster, burit kommunistiska tecken och märken på sin jacka.
- att någon skrivit ett könsord på målsägarens lägenhetsdörr. Tidigare har denne fått ett meddelande fasttejpat på dörren där det stod "ditt djävla svin sluta tjata".

De övriga 25 anmälningarna som uteslutits har handlat om främlingsfiendliga/rasistiska brott begångna av minoritetsgrupper (invandrare) mot majoritetsgruppen (svenskar) eller mellan olika invandrargrupper. Statistik över denna typ av anmälningar redovisas inte i årets rapport.

Fortsättningsvis kommer redovisningen att omfatta de återstående 679 anmälda brotten. Dessa inkluderar de sex anmälda brotten mot homosexuella trots att denna grupp inte omfattas av lagen samt de brott där det i

anmälan framstår som relativt klart att brottet riktar sig mot en enskild målsägare och inte mot en folkgrupp.

Av de 679 anmälda brotten hets mot folkgrupp förekom det i 183 anmälningar, 27 procent, ytterligare minst ett brott i anmälan. Dessa fördelades mellan brottskategorierna på följande sätt:

Tabell 15

Antal brott som anmälts tillsammans med brottet hets mot folkgrupp, uppdelade på brottskategorier.

Brottskategori	Antal
Grov misshandel	2
Misshandel	36
Olaga hot/ofredande	70
Ärekränkning	6
Skadegörelse	41
Klotter	40
Olaga diskriminering	2
Övrigt	15
Summa	212

I tabellen 15 kan man utläsa att av de totalt 212 brotten handlade 38 procent om klotter och skadegörelse, 33 procent om olaga hot/ofredande samt 18 procent om misshandelsbrott.

Geografisk fördelning

I tabell 16 visas den geografiska fördelningen av brottet hets mot folkgrupp. Av tabellen framgår att flest brott i absoluta tal anmäldes under 2001 i de tre befolkningstätaste länen; Stockholms, Västra Götalands och Skåne. Flest anmälningar med hänsyn tagen till folkmängd anmäldes däremot i Kalmar, Skåne, Blekinge samt Södermanlands län. Minst antal anmälningar i förhållande till folkmängden anmäldes i Gotland, Kronobergs samt i tre av de fyra norrlandslänen; Jämtland, Norrbotten och

Västernorrland. En tendens som kan skönjas är att antalet anmälningar är höga i förhållande till folkmängden i de södra delarna av landet och låga i de norra. Andelen av brotten med koppling till vit makt-ideologi/miljö var högst, över 80 procent, i Kalmar, Blekinge och Gävleborgs län och lägst i Västernorrlands (17 procent) och Stockholms (35 procent). För riket totalt var siffran 55 procent.

Tabell 16

Antal anmälda hets mot folkgruppsbrott ,uppdelade på län. Absoluta tal och per 100 000 invånare.

Län	Antal	Antal/ 100 000 inv.
Blekinge	17	11,30
Dalarna	15	5,39
Gotland	1	1,74
Gävleborg	11	3,94
Halland	16	5,82
Jämtland	2	1,54
Jönköping	13	3,97
Kalmar	37	15,72
Kronoberg	4	2,26
Norrbottn	6	2,34
Skåne	167	14,79
Stockholm	125	6,86
Södermanland	26	10,15
Uppsala	9	3,06
Värmland	13	4,73
Västerbotten	12	4,69
Västernorrland	6	2,43
Västmanland	14	5,45
Västra Götaland	138	9,23
Örebro	12	4,39
Östergötland	35	8,51
Summa	679	7,64

Sammanfattning

Antalet anmälningar av brottet hets mot folkgrupp minskade under året med 13 procent. Detta kan jämföras med den 58-procentiga ökning som inträffade under år 2000. Den länsvisa fördelningen av brottet visar att flest anmälningar per 100 000 invånare gjordes i Kalmar, Skåne, Blekinge samt Södermanland och minst i Gotland, Kronobergs samt i tre av de fyra norrlandslänen. I förhållande till folkmängden anmäldes relativt många hets mot folkgruppsbrott i södra Sverige och relativt få i landets norra delar.

Anmäld brottslighet med koppling till antifascism/vänsterideologi

I följande del av rapporten skall statistik över anmäld brottslighet med koppling till antifascism/vänsterideologi, vilket innefattar brottslighet som den autonoma miljön står, beskrivas. Brottslighet med koppling till Sveriges ordförandeskap i EU under våren 2001 beskrivs i ett separat kapitel och kommer inte att ingå i den övriga statistiken.

Den autonoma miljön är ett samlingsbegrepp för grupper och individer med anarkistiska idéströmningar. Anarkismens mål är att avskaffa alla samhällsliga hierarkiska strukturer och i dess ställe införa ett frihetligt socialistiskt samhälle. Det kapitalistiska systemet anses bidra till de hierarkiska strukturerna och därigenom skapa de orättvisor som finns i samhället. I den autonoma miljön strävar man efter att medvetandegöra, bilda opinion och bekämpa vad som uppfattas som sådana orättvisor eller som bidrar till sådana, t.ex. i form av rasism, sexism, homofobi, kapitalism samt vad som anses vara otillbörlig djurexploatering.

Det mest framträdande nätverket inom den autonoma miljön är AFA, AntiFascistisk Aktion. Detta är ett samlingsnamn för ett nationellt nätverk som finns representerat i form av mindre grupper på ett större antal

svenska orter. Namnet användes första gången av en arbetsgrupp bestående av olika antifascistiska organisationer i samband med Karl den XII dödsdag den 30 november 1991. Dessa antifascister lyckades ockupera Karl den XII-statyn vilket fick till följd att ett våldsamt upplopp utbröt. Den första AFA gruppen bildades sedan under 1992, dels i samband med en rad militanta husockupationer i Stockholm, dels som en motreaktion mot den då alltmer framträdande rasismen och nazismen bland ungdomar. AFA:s grundideologi är anarkistiskt och målsättningen är att bekämpa all sorts förtryck, både mellan enskilda individer och från staten gentemot medborgarna. Man betonar särskilt kampen mot rasismen. Under senare år har även kampen mot kapitalism blivit en stor fråga för nätverket och man var särskilt aktiv i samband med Sveriges ordförandeskap i EU.

Anmäld brottslighet med koppling antifascism/vänsterideologi kommer att redovisas i fyra kategorier; enbart antifascistisk/vänsterideologisk brottslighet (med djurrättsbrott, brott kopplade till antisexism samt brott mot Shell undantagna), djurrättsbrott, brott med koppling till antisexism samt brott mot Shell. I tabell 17 kan man utläsa att dessa anmälningar sammantaget minskat med 14 procent under 2001 efter att ha ökat med 28 procent under år 2000.

Tabell 17

Antal anmälda brott med koppling till antifascism/vänsterideologi, uppdelad på antifascistiska/vänsterideologiska brott, djurrättsbrott, antisexistiska brott samt brott mot Shell. 1999-2001.

Motiv	1999	2000	2001
Antifascistiska/vänsterideologiska brott	220	383	450
Djurrättsbrott	226	194	105
Antisexistiska brott	76	70	26
Brott mot Shell	21	49	17
Summa	543	696	598

Minskningen under 2001 ligger helt och hållet i kategorierna djurrättsbrott, antisexistiska brott samt brott mot Shell medan den antifascistiska/vänsterideologiska brottsligheten ökade med 17 procent.

Brott med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv

I följande kapitel kommer brottslighet som begåtts i samband med protester mot rasism, fascism och vit makt-ideologi/miljön, *antifascistiska brott*, samt brottslighet i samband med framförandet av vänsterideologiska politiska krav och ställningstaganden, *vänsterideologiska brott*, att redovisas. Även gärningsmännen som ligger bakom brottslighet mot Shell, brott med antisexistiska motiv, brott begångna av djurrättsaktivister samt brott begångna i samband med Sveriges ordförandeskap i EU kan ha denna typ av bakomliggande motiv. Dessa brott kommer dock att redovisas i egna separata kapitel.

Kriteriet för att ett brott skall kategoriseras som *antifascistiskt* är att händelsen indikerar en allmän aversion gentemot främlingsfientlighet, rasism eller vit makt-ideologiska värderingar, eller att händelsen riktas mot individer eller egendom som antagits tillhöra vit makt-miljön. Med brott med *vänsterideologiska motiv* avses brott i samband med eller i form av kritik och ifrågasättande av rådande samhällsordning/ekonomi, dess auktoriteter och hierarkiska strukturer, utifrån ett anarkistiskt eller annat vänsterideologiskt perspektiv.

I tabell 18 redovisas anmälda brott uppdelade på brottslighet med antifascistiska eller vänsterideologiska motiv.¹

Tabell 18

Antal anmälda brott med antifascistiskt respektive vänsterideologiskt motiv. 1999-2001.

Motiv	1999	2000	2001
Antifascistiskt	93	230	269
Vänsterideologiskt	127	153	181
Summa	220	383	450

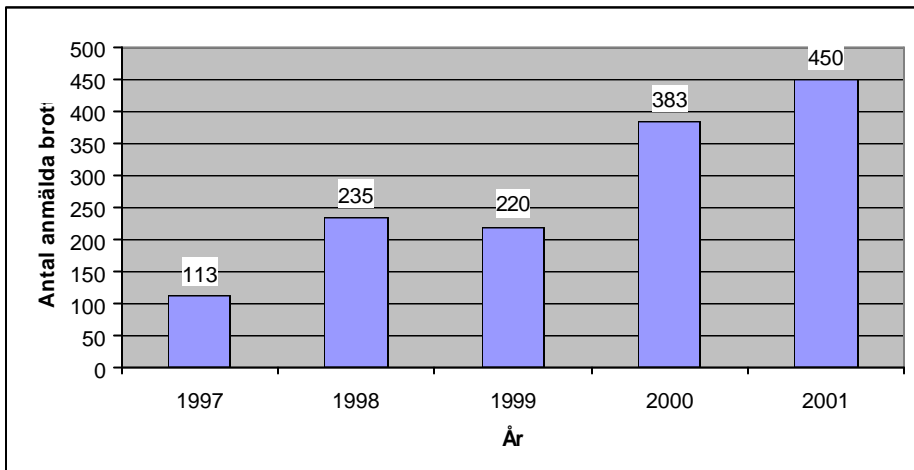
Av tabell 18 kan utläsas att den procentuella fördelningen mellan de båda kategorierna inte förändrats under år 2000 och 2001. Den anmälda brottsligheten med ett antifascistiskt motiv var för båda dessa år störst och stod för 60 procent av brotten. 1999 var förhållandet det omvända.

Brottsutveckling och brottskategorier

I figur sex redovisas den anmälda antifascistiska/vänsterideologiska brottslighetens utveckling mellan 1997 och 2001. Ur figuren kan utläsas att denna brottslighet ökat med 18 procent under 2001 till den högsta nivån sedan statistiken började föras 1997. Ökningstakten har dock avtagit. Särskilt påtaglig är den 74 procentiga ökningen mellan åren 1999 och 2000.

Figur 6

Antal anmälda brott med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv. 1997-2001.

I tabell 19 redovisas antalet brott i respektive brottskategori för åren 1999 till 2001. I tabellen framgår att klotter var den överlägset största brottskategorin under år 2001, följt av olaga hot/ofredande och misshandel. Klotter var även den största kategorin under de två föregående åren och var även den brottskategori som tillsammans med olaga hot/ofredande stod för den största andelen av de anmälda antifascistiska/vänsterideologiska brotten under åren 2000 och 2001.

Tabell 19

Antal anmälda brott med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, uppdelade på brottskategorier. 1999-2001.

Brottskategorier	1999	2000	2001
Mord	0	1	0
Grov misshandel	9	5	6
Misshandel	23	49	59
Olaga hot/ofredande	22	41	71
Ärekränkingsbrott	4	12	20
Skadegörelse	37	62	54
Klotter	89	174	202
Hets mot folkgrupp	0	0	4
Övriga brott	34	37	30
Brottskod saknas	2	2	4
Summa	220	383	450

Våldsbrott

Under året begicks inget mord med anknytning till antifascism/vänsterideologi men ett fall, som här är kategoriserad som grov misshandel, betecknades som mordförsök. Målsägaren blev i detta fall utsatt för skottlossning. Bakgrunden till detta var att målsägaren tidigare gjort sig skyldig till ett grovt våldsbrott med koppling till hans/hennes sympati med vit makt-ideologi. I de övriga fem fallen av grov misshandel framgick det av anmälan att gärningsmannen misshandlat målsägaren på grund av dennes vit makt-ideologiska åsikter eller tillhörighet till denna miljö. En av händelserna handlade om att personer som deltagit i en tillståndsgiven demonstration för Sverigedemokraterna blivit misshandlade, i ett fall om misshandel av Sverigedemokrater i samband med att de delat ut propaganda. De 59 misshandelsbrotten handlade till största delen om händelser där gärningsmannen trott eller ansett att målsägaren varit rasist eller nazist.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot/ofredande innefattar till största delen två olika typer av händelser. Den största består av fall där gärningsmannen kallat målsägaren för "rasist", "nazist", "nassesvin" m.m. i samband med hot om misshandel.

Den andra om hot på grund av att målsägaren tillhör eller ansetts tillhöra vit makt-miljön. Till skillnad mot den första kategorin agerar gärningsmannen här mot, åtminstone vad denne tror vara, en representant för vit makt-miljön. Slutligen förekommer även några enstaka fall där gärningsmannen uttrycker hat mot det kapitalistiska systemet.

Ärekränkning

Ärekränkingsbrotten handlade om att personer blivit kallade för bl.a. "nazist" och "nazistsvin". Detta har ibland skett muntligt direkt till målsägaren, men även i form av klotter, via internet samt i massmedia. Det sistnämnda var fallet beträffande en Sverigedemokrat som anmälde en tidning för ärekränkning på grund av att man där pekade ut honom som nazist.

Skadegörelse och klotter

Skadegörelsebrotten handlade i stor utsträckning om inristade budskap och symboler på bilar, oftast i form av anarkist-A (A i en ring). Även krossade rutor tillsammans med antirasistiskt/antifascistiskt klotter samt uppklistrade affischer och klistermärken tillhörde de mest frekventa brotten. Till de vanligaste klottren hörde anarkist-A, AFA, samt överkorsade hakkors. Annat klotter som var vanligt var budskap som "krossa fascismen" och "krossa rasismen".

Hets mot folkgrupp

De fyra fallen av hets mot folkgrupp handlade om att målsägare av tysk härkomst blivit kallade för eller förknippade med nazister eller fascister.

Övriga brott

Brottslighet i denna kategori handlade i stor utsträckning om händelser i samband med olagliga demonstrationer och manifestationer, bl.a. mot polisvåldet, mot G8 och mot Georg W. Bush. Några av demonstrationerna var arrangerade av "Reclaim the City". Även olaglig affischering, vilket annars ofta anmälades som skadegörelse, stod för en relativt stor andel av brotten.

Brottskod saknas

Av de fyra anmälningar som saknade brottskod handlade ett om oklara brott i samband med en olaglig demonstration, ett om olaga affischering. De övriga handlade om en förolämpning via internet och spridande av instruktioner om hur man tillverkar så kallad Molotovcocktails.

Geografisk fördelning

I tabell 20 redovisas polisanmälningar med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv länsvis för åren 1999 till 2001.

Tabell 20

Antal polisanmälningar med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, uppdelade på län. 1999-2001.

Län	1999	2000	2001
Blekinge	1	11	11
Dalarna	0	0	6
Gotland	1	0	6
Gävleborg	2	2	8
Halland	5	4	5
Jämtland	0	12	2
Jönköping	9	27	20
Kalmar	6	23	54
Kronoberg	0	0	3
Norrbottn	0	2	4
Skåne	18	49	65
Stockholm	85	73	72
Södermanland	3	5	7
Uppsala	2	1	16
Värmland	0	1	2
Västerbotten	7	9	11
Västernorrland	0	0	1
Västmanland	0	1	3
Västra Götaland	36	44	54
Örebro	6	13	4
Östergötland	12	49	39
Summa	193	326	393

I tabellen framgår att den anmälda brottsligheten med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv ökade i de flesta länen mellan 1999 och

2001. Mest anmärkningsvärd är ökningen, både i absoluta tal och procentuellt i Kalmar. Anmälningarna ökade från sex stycken under 1999 till 54 under 2001. Även i Skåne ökade antalet anmälningar kraftigt, från 18 till 65. Andra län med stora ökningar i absoluta tal var Östergötland, Västra Götaland och Uppsala. Län med stora procentuella ökningar, men med färre antal var Blekinge, Dalarna, Gotland samt Gävleborg. I fyra län minskade anmälningarna mellan 2000 och 2001. Dessa var Örebro, Jönköping, Jämtland samt Stockholm. I Stockholm och Örebro var antalet under år 2001 mindre både i förhållande till 1999 och 2000.

I tabellerna 21 och 22 beskrivs antalet anmälningar med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv uppdelade på län och huvudbrott. Dessutom redovisas det totala antalet anmälningar för varje län i förhållande till folkmängden i respektive län. Tabell 21 redovisar antifascistiska/vänsterideologiska anmälningar som saknar direkt koppling till de autonoma nätverk. Här handlar det främst om koppling till de idéer som dessa nätverk företräder. Tabell 22 redovisar de anmälningar där en koppling till nätverken finns.¹⁵

¹⁵ Utifrån variabeln *koppling till ideologi/miljö*, se metodkapitlet, redovisas i tabell 21 kategorierna 1 och 2, i tabell 22 kategorierna 3 och 4.

Tabell 21

Antal polisanmälningar med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, uppdelade på huvudbrott och län. Utan koppling till autonoma nätverk.

Län	Grov missh.	Missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skadeg.	Klotter	Hets m. folkgr.	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län	Per 100 000 inv
Blekinge	0	2	0	0	0	5	0	1	0	8	5,32
Dalarna	0	2	0	0	0	3	0	0	0	5	1,80
Gotland	0	0	0	0	0	4	0	0	1	5	8,72
Gävleborg	0	3	0	0	0	1	0	0	0	4	1,43
Halland	0	1	1	0	0	2	0	0	0	4	1,45
Jämtland	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2	1,54
Jönköping	0	1	1	0	0	9	0	0	0	11	3,36
Kalmar	0	2	1	0	2	27	0	2	1	35	14,87
Kronoberg	0	0	3	0	0	0	0	0	0	3	1,70
Norrbottn	0	2	1	0	0	1	0	0	0	4	1,56
Skåne	0	8	5	2	2	22	2	2	0	43	3,81
Stockholm	2	13	8	4	4	15	0	6	0	52	2,85
Södermanl.	0	3	2	0	0	1	0	1	0	7	2,73
Uppsala	0	0	0	4	0	11	0	0	0	15	5,10
Värmland	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	0,73
Västerbotten	0	1	1	1	0	8	0	0	0	11	4,30
Västernorr.	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0,41
Västmanl.	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2	0,78
Västra Götal.	1	4	5	2	8	21	1	0	0	42	2,81
Örebro	0	3	0	0	0	1	0	0	0	4	1,46
Östergöt.	0	3	2	0	0	10	0	0	0	15	3,65
Summa	4	49	31	15	16	142	3	13	2	275	3,10

Tabell 22

Antal polisanmälningar med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, uppdelade på huvudbrott och län. Med koppling till autonoma nätverk.

Län	Grov missh.	Missh.	Hot/ ofred.	Ärekr.	Skadeg.	Klotter	Övr. brott	Br.kod saknas	Totalt per län	Per 100 000 inv.
Blekinge	0	0	0	0	0	3	0	0	3	1,99
Dalarna	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,36
Gotland	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1,74
Gävleborg	0	1	0	0	2	0	1	0	4	1,43
Halland	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,36
Jönköping	0	3	1	0	4	1	0	0	9	2,75
Kalmar	0	1	3	0	2	12	0	1	19	8,07
Skåne	1	0	5	1	6	5	4	0	22	1,95
Stockholm	0	3	0	0	3	6	7	1	20	1,10
Uppsala	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0,34
Västmanl.	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0,39
Västra Götal.	0	0	1	0	3	8	0	0	12	0,80
Östergötl.	0	0	4	0	3	15	2	0	24	5,83
Summa	2	9	14	1	25	51	14	2	118	1,33

Den största andelen, 70 procent av polisanmälningarna, handlade om händelser utan koppling till autonoma nätverk.

Den mest förekommande brottskategorin, både med och utan koppling till autonoma nätverk, var klotter. Kategorin stod för 43 procent av anmälningarna med koppling till autonoma nätverk och 52 procent av anmälningarna utan denna koppling. Den näst största kategorin för anmälningar med koppling till nätverk var skadegörelse. Denna kategori stod tillsammans med klotter för 64 procent av samtliga nätverksrelaterade anmälningar. Våldsbrotten var vanligare bland anmälningar utan koppling till nätverk och utgjorde där 19 procent. Detta ska jämföras med de nio procent våldsbrotten utgjorde av anmälningar med en koppling till den autonoma miljön.

De flesta länen hade en hög andel klotter och/eller skadegörelse. Ett märkbart undantag från mönstret var Stockholms län som av sin relativt, i förhållande till folkmängden, låga andel anmälningar i stället uppvisade en förhållandevis hög andel våldsbrott, hot/ofredande och övriga brott.

De två sistnämnda brottskategorierna avser anmälningar utan koppling till autonoma nätverk. För våldsbrott med koppling till autonoma nätverk uppvisade Jönköpings län en hög nivå med tre stycken av totalt nio anmälningar. Dessa tre anmälningar gällde dock samma incident. Målsägarna blev attackerade av maskerade gärningsmän som antogs vara AFA-anhängare. Kalmar län var det län som uppvisade flest anmälningar i förhållande till folkmängd. Detta gällde både för anmälningar med och utan koppling till autonoma nätverk. Den vanligaste typen av anmälning var där klotter. Denna kategori utgjorde 77 procent av anmälningar utan koppling och 63 procent för anmälningar med koppling till autonoma nätverk. Av de sistnämnda, de med koppling till nätverken, handlade samtliga om klotter där AFA nämndes. Denna höga nivå av anmälningar har troligtvis en koppling till utskicken inom polismyndigheten i Kalmar län där man uppmanade att rapportera all höger- och vänsterextrem propaganda och klotter.

Sammanfattning

Antalet anmälda brott med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv har kontinuerligt ökat i antal sedan 1997, med undantag för 1999. Sedan 1999 har antalet fördubblats. Den 18-procentiga ökningen som inträffat sedan år 2000 fördelade sig över sex av de nio brottskategorierna. Antalsmässigt störst var ökningen för olaga hot/ofredande och klotter. Med undantag av tre län har länen uppvisat ett högre antal anmälningar av brott med dessa motiv för år 2001 jämfört med 1999. För två län, Kalmar och Skåne, har ökningen varit anmärkningsvärd, både procentuell och i absoluta tal. Stockholms län var det enda länet med en sjunkande nivå för både år 2000 och 2001. För både anmälningar med och utan kopplingar till den autonoma miljön var klotter den största brottskategorin. Våldsbrott låg på en betydligt lägre nivå och var vanligast förekommande bland anmälningar utan koppling till de autonoma nätverken. Kalmar var det län som uppvisade klart flest anmälningar i förhållande till folkmängd, både med och utan koppling till nätverk. Det vanligaste brottet där var klotter. Stockholm var det län som bröt med det annars så dominerande mönstret av klotter och skadegörelse genom sin låga nivå av denna typ av brottslighet och relativt höga nivå av våldsbrott.

Brott kopplade till djurrättsaktivism

Den grundläggande tanken inom djurrättsrörelsen är att människan på ett oriktigt sätt exploaterar och utsätter djur för lidande i sin strävan att öka det mänskliga välbefindandet. Detta förhållande beskrivs av djurrättsaktivister som en form av artförtryck, vilket de anser vara jämförbart med diskriminering av människor p.g.a. godtyckliga egenskaper som hudfärg och kön. Aktivisterna hämtar sina argument och legitimitet för djurrättskampen från framförallt två filosofiska inriktningar, en moralfilosofisk och en rättighetsfilosofisk. Enligt de moralfilosofiska argumenten är dagens djurhantering moraliskt förkastlig då människan utsätter djuren för onödigt lidande och kränkningar. De rättighetsfilosofiska argumenten poängterar alla individers, inklusive djurens, absoluta rätt till sina egna liv. Denna absoluta rätt är okränkbar och viktigare än människans generella välbefindande. Djuren kan därför inte "offras" för att mänskligheten ska få det bättre. Under senare år har även solidaritetsargument framförts av djurrättsaktivisterna. De utgår ifrån antagandet att västvärldens köttätande sker på U-ländernas bekostnad, och att svältkatastrofer kan undvikas om jordens befolkning övergår till en vegetarisk kosthållning.

I Sverige har enskilda individer och etablerade organisationer under lång tid arbetat politiskt och opinionsbildande för att förbättra djurens situation. Under 1990-talet kom dock en mer militant form av djurrättsaktivism att uppstå då vissa individer ansåg att det opinionsbildande arbetet inte gav något resultat. Aktivisterna hämtade sin inspiration från framförallt den engelska djurrättsrörelsens organisation och arbetsmetoder. De svenska djurrättsaktivisterna, ofta hemmahörande i den autonoma miljön, började genomföra aktioner i syfte att få till stånd en omedelbar förändring av djurens situation. Brotten de begår handlar i stor utsträckning om

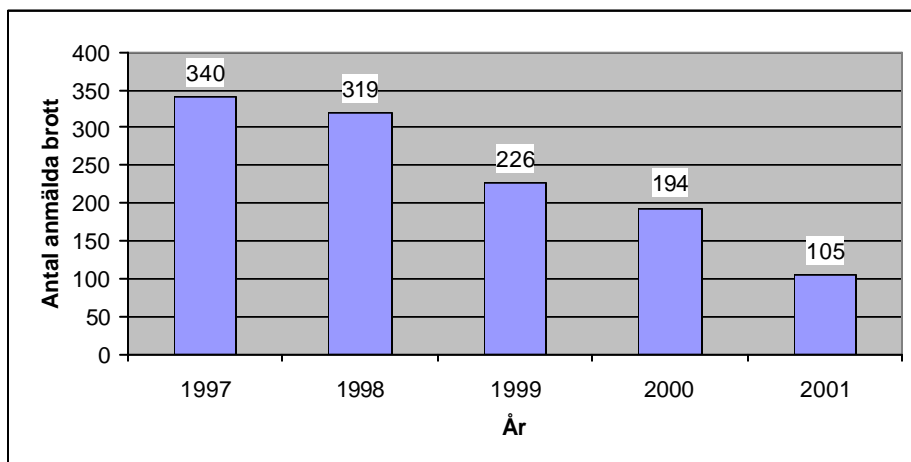
skadegörelse och klotter, ofta med syftet att åsamka näringsidkare så stor skada att verksamheten blir olönsam eller att genom hot få verksamheten att upphöra. Karaktäristiskt för aktionerna är att de ofta utförs av tillfälligt sammansatta grupper som agerar under aktionsnamn som Djurens Befrielsefront (DBF) och liknande. Alla individer eller grupper av människor som är vegetarianer eller veganer och utför aktioner enligt DBF:s riktlinjer har rätt att använda sig av DBF som aktionsnamn. DBF ska med andra ord inte ses som en organisation.

Brottsutveckling och brottskategorier

Figur sju visar att antalet anmälda djurrättsbrott kontinuerligt minskat sedan statistiken för denna typ av brott började föras 1997. År 2001 var antalet anmälda brott 46 procent färre än året innan och bara en knapp tredjedel i jämförelse med 1997.

Figur 7

Antal anmälda brott med koppling till djurrättsaktivism. 1997-2001.

I tabellen 23 redovisas de tre senaste årens anmälda brottslighet med koppling till djurrättsaktivism uppdelade på brottskategorier.

Tabell 23

Antal anmälda brott med koppling till djurrättsaktivism, uppdelade på brottskategorier. 1999-2001.

Brottskategori	1999	2000	2001
Misshandel	5	2	1
Olaga hot/ofredande	37	36	22
Ärekränkingsbrott	3	1	2
Skadegörelse	78	64	29
Klotter	55	44	33
Övriga brott	42	43	18
Brottskod saknas	6	4	0
Summa	226	194	105

De vanligaste anmälda brotten med djurrättsmotiv var under samtliga tre år klotter och skadegörelse. Dessa brott utgjorde under år 2001 tillsammans 59 procent. Samtliga brottskategorier, förutom ärekränkingsbrotten, minskade under år 2001. Antalsmässigt inträffade den största minskningen bland skadegörelsebrotten. Dessa minskade med 35 stycken. Övriga brott var den kategori som minskade mest procentuellt sett. Dessa minskade med 58 procent. Sedan 1999 har samtliga brottskategorier minskat. Även här är det skadegörelsebrotten som antalsmässigt minskat mest.

Det enda anmälda misshandelsbrottet handlade om en målsägare, anställd på McDonald's, som blev utsatt för stenkastning av en okänd gärningsman. Av de 22 anmälda olaga hot/ofredande handlade drygt hälften om brott mot djuruppfödare, fyra om hot/ofredanden mot matdetaljister/producenter. En anmälan avsåg hot mot en privatperson som annonserat att han ville köpa en vargpäls. Övriga brott handlade om hot/ofredanden mot cirkusar eller djurparker. De flesta av de anmälda brotten hade framförts via brev eller e-mail. Av de två anmälda ärekränkingsbrotten handlade det ena om att några poliser blivit kallade för "nazister" i samband med en olaglig demonstration anordnad av djur-

rättsaktivister. Det andra fallet handlade om en minkuppfödare som blivit kallad för "svin" i samband med olaga hot.

Skadegörelsebrotten riktade sig framförallt mot butiker som saluförde päls- och skinnprodukter samt mot McDonald's. De flesta brotten handlade om sönderslagna fönsterrutor och reklamskyltar samt sönderskurna markiser. Några fall avsåg olaga affischering. En anmälan handlade om att okända gärningsmän tänt eld på tre lastbilar samt en personbil tillhörande ett fodertransportföretag. DBF tog på sig attentatet. Händelsen anmäldes som skadegörelse. De flesta anmälda klotterbrotten avsåg målade budskap på fasader och fönster tillhörande butiker som saluförde pälsar och skinnprodukter, restauranger och fisk- /köttbutiker. Några exempel på budskap är 'PÄLS=MORD', "ta reda på vem du äter", "låt djuren leva", "krossa förtrycket", "krig mot pälsindustrin".

Tio av de 18 brott som kategoriserades som övriga brotten handlade om olagliga demonstrationer. Dessa var riktade mot djuruppfödare, laboratorier där forskning med djur förekom, klädbutiker samt köttproducenter. Resterande brott handlade om skadegörelse, ett inbrott, ett bombhot mot McDonald's samt två fall av utsläppta djur från pälsuppfödningens anläggningar.

Geografisk fördelning

Tabell 24 visar att antalet anmälningar med djurrättsbrottsmotiv i det närmaste halverades mellan åren 2000 och 2001. Flest anmälningar under 2001 gjordes i Uppsala, Stockholm, Skåne, Västerbotten och Blekinge. Flest i förhållande till folkmängden anmäldes i Uppsala och Blekinge som även uppvisade de största ökningarna mellan åren 2000 och 2001. Anmärkningsvärt stora var minskningarna mellan de båda åren i Västra Götaland och Östergötland. Minskningar var även påtagliga i Skåne, Kalmar, Örebro och Stockholm.

Av de totalt 88 anmälningar som gjordes under år 2001 handlade ett relativt stort antal om brott riktade mot specifika objekt. Av de 15 anmälningarna som gjordes i Stockholms län gällde sex skadegörelse- och klotterbrott riktade mot en specifik pälsbutik. I Uppsala län handlade åtta av de totalt 16 anmälningarna om skadegörelse och klotter mot en viss pälsaffär. I Uppsala gjordes även fem anmälningar med koppling till två

stycken djuruppfödare. Dessa avsåg klotter, olaga demonstration och olaga hot/ofredande. I Västerbotten handlade tre av de totalt fem anmälningarna om skadegörelse mot en specifik jakt- och fiskebutik. Ytterligare fyra objekt, tre i Skåne och ett i Västra Götaland, gjorde två anmälningar vardera.

Tabell 24

Antal polisanmälningar med koppling till djurrättsaktivism, uppdelade på län.¹⁶ 1999-2001.

Län	1999	2000	2001
Blekinge	2	2	8
Gotland	0	1	2
Halland	9	2	3
Jämtland	0	6	2
Jönköping	9	6	5
Kalmar	5	12	5
Norrbottn	17	2	0
Skåne	16	26	10
Stockholm	37	24	15
Södermanland	7	1	2
Uppsala	2	10	16
Västerbotten	15	7	9
Västernorrland	2	1	0
Västmanland	1	2	0
Västra Götaland	45	31	5
Örebro	9	12	2
Östergötland	6	21	1
Övriga län	5	0	3
Summa	187	166	88

23 av anmälningarna kunde knytas till grupper inom nätverket Djurens Befrielsefront och sju till andra namngivna grupper. I 19 anmälningar fanns dessutom indikationer - i form av tillvägagångssättet, organisering eller antalet individer - på att en grupp med koppling till djurrättsrörelsen varit inblandad, dock utan att namnet på denna varit känt för oss. De

¹⁶ Övriga län är Kronobergs, Dalarnas, Gävleborgs samt Värmlands län. Dessa finns ej särredovisade 1999 och 2000.

vanligaste brotten i dessa totalt 49 anmälningar var klotter, skadegörelse och olaga demonstrationer. De flesta anmälningarna var gjorda i Uppsala, Stockholms och Skåne län.

Sammanfattning

De anmälda brotten med koppling till djurrättsaktivism har kontinuerligt minskat sedan statistiken började föras 1997. Under år 2000 minskade brotten med 46 procent. De mest förekommande brotten var klotter och skadegörelse. Flest anmälningar, både i absoluta tal och i förhållande till folkmängden gjordes i Uppsala som även tillhörde de län där denna typ av anmälningar ökade mest under året. Anmälningarna minskade mest i Västra Götaland och Östergötland. Av de 88 anmälningarna som gjordes under året gällde 14 stycken två pälsaffärer och 49 hade eller misstänktes ha en koppling till djurrättsorganisationer.

Brott med antisexistiskt motiv

I följande kapitel kommer de anmälda brott att redovisas som begåtts för att protestera mot vad aktivister inom den autonoma miljön anser vara en kvinnoförnedrande människosyn. Protesterna riktas framför allt mot porrindustrin vilket inkluderar bl.a. klubbar, tidskrifter och videouthyrare. Att aktivisterna fokuserat sin kamp mot pornografi beror bl.a. på att de anser att denna bransch legitimerar ett manschauvinistiskt förhållningssätt där kvinnan görs till ett objekt för mäns sexualitet. Detta anses medföra att den kvinnliga identiteten riskerar att endast baseras på köns-tillhörighet och utseende. Enligt motståndarna föreligger också en direkt koppling mellan konsumtion av pornografi och förekomsten av våldtäkter i samhället.

Även klädesbutiker, framförallt Hennes & Mauritz, utsätts för brott i den antisexistiska kampen. Anledningen till detta är att aktivisterna anser att butikskedjan baserar sin verksamhet på ett för kvinnor onaturligt kroppsideal vilket bl.a. speglas i företagets affischkampanjer. Enligt aktivisterna bidrar klädföretagen till att sprida en osund kroppsfixering hos kvinnor som bl.a. leder till självsvält.

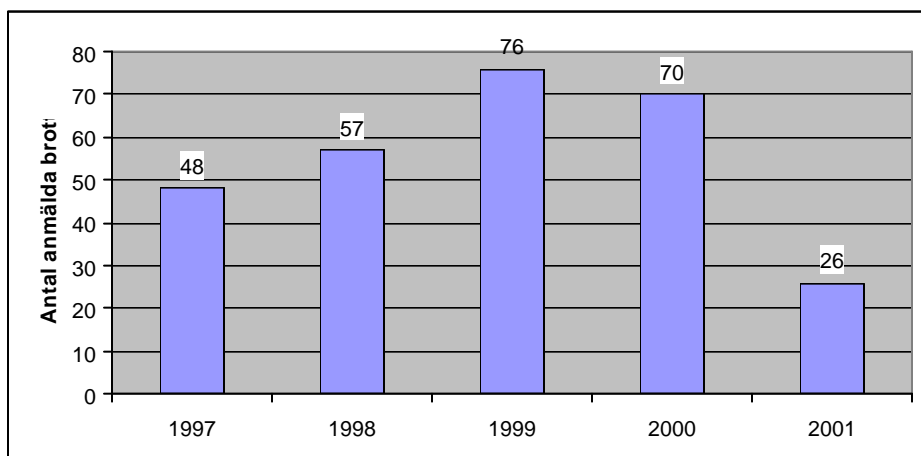
Framträdande aktörer inom området är de så kallade anarkafeministiska (anarkistfeministiska) grupperna. Den första av dessa grupper bildades i Stockholm 1999 men numera finns de på flera orter i landet. Anarkafeministerna anser att samhället styrs av ett patriarkat som måste störtas. Det nya samhället som ska växa fram ska bygga på feministiska grundvalar där män och kvinnor ska betraktas som jämlika.

Brottsutveckling och brottskategorier

Av figur åtta kan utläsas att den anmälda brottsligheten med koppling till antisexism ökade fram till och med 1999 för att därefter minska. År 2001 minskade antalet anmälningar med drygt 60 procent.

Figur 8

Antal anmälda brott med antisexistiskt motiv. 1997-2001.

I tabell 25 kan man utläsa att det är brottskategorierna skadegörelse och klotter som minskat mest sedan år 2000. Sedan 1999 har även olaga hot/ofredande och övriga brott minskat betydligt. Klotter anmäldes i betydligt högre grad under år 2000 än åren före och efter.

Tabell 25

Antal anmälda brott med antisexistiskt motiv, uppdelade på brottskategorier. 1999-2001.

Brottskategori	1999	2000	2001
Grov misshandel	0	0	1
Olaga hot/ofredande	8	3	3
Ärekränkingsbrott	1	1	1
Skadegörelse	23	20	8
Klotter	25	40	9
Övriga brott	17	6	4
Brottskod saknas	2	0	0
Summa	76	70	26

Anmälningen av grov misshandel bestod i att en porrbutikägare blivit misshandlad i samband med att han jagat några ungdomar som kastat en sten genom rutan till hans butik. De tre anmälningarna av olaga hot/ofredande handlade om två incidenter. I den första blev målsägaren ofredad och hotad av demonstranter när han passerade en porrbutik, den andra handlade om ett brevhott mot en porrbutik. Ärekränkingsbrottet bestod i att gruppen FASA (Feministisk AntiSexistisk Aktion) satte upp affischer med namn, personnummer och foto på en påstådd prostitutionskund. Skadegörelsebrotten handlade om krossade rutor och förstörda reklamskyltar till klubbar och videobutiker som tillhandahöll pornografiskt material, sönderrivna löpsedlar och porr-/herrtidningar i butiker samt olagligt uppklistrade affischer. De flesta klotterbrotten var riktat mot pornografi, bl.a. mot lokaler förknippade med sådan verksamhet. Två anmälningar hade ett mer direkt antisexistiskt budskap och en anmälan gällde klotter på tio stycken reklamaffischer för butikskedjan Hennes & Mauritz. De fyra övriga brotten bestod av tre icke tillståndsgivna demonstrationer/manifestationer mot porr/sexism samt ett fall av bombhott mot en porrklubb.

Geografisk fördelning

Tabell 26 visar att i elva län gjordes minst en anmälan om antisexistiska brott under år 2001. Östergötlands län stod för en fjärdedel av samtliga.

Tabell 26
Antal polisanmälningar med antisexistiskt motiv, uppdelade på län, 1999-2001.

Län	1999	2000	2001
Blekinge	5	4	2
Gävleborg	1	0	0
Jämtland	0	1	1
Jönköping	5	2	1
Kalmar	2	2	3
Kronoberg	3	2	0
Norrbottn	0	4	0
Skåne	9	4	3
Stockholm	8	7	2
Södermanland	0	2	0
Uppsala	0	2	1
Västerbotten	11	10	1
Västmanland	0	1	0
Västra Götaland	9	7	2
Örebro	2	3	2
Östergötland	3	10	6
Summa	58	61	24

I det närmaste samtliga län uppvisade ett minskat eller oförändrat antal anmälningar. Västerbotten var det län som uppvisade den största minskningen; från att 1999 och år 2000 varit det län som haft flest anmälningar till att under år 2001 bara ha en.

Sammanfattning

Den anmälda brottsligheten med koppling till antisexism minskade betydligt under år 2001. Framförallt skadegörelse- och klotterbrotten minskade. Anmälningarna minskade i de flesta länen och bara i Östergötland gjordes fler än tre anmälningar. Västerbotten uppvisade den största nergången. Från att ha haft flest anmälningar under åren 1999 och 2000 gjordes bara en anmälan i länet under 2001.

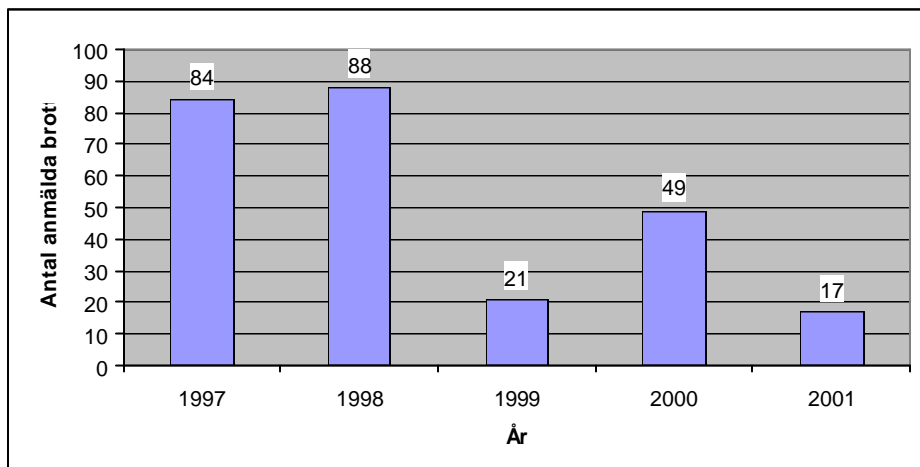
Brott riktade mot Shell

I detta kapitel ska brott riktade mot oljebolaget Shell med anledning av företagets verksamhet redovisas. Protester mot Shell har pågått under en rad år och har sitt ursprung i företagets handel med Sydafrika under apartheidtiden. Under senare år har dock kritiken i huvudsak fokuserats på Shells oljeutvinning i Nigeria. Förutom att motståndarna anklagar bolaget för att ännu en gång stödja en regim som förtrycker sina medborgare, så anses företagets verksamhet orsaka en ekologisk och mänsklig katastrof i området. Företaget utsätts även för angrepp med anledning av att bolaget ses som en representant för de multinationella företagen som enligt aktivisterna upprätthåller vad de anser vara en orättvis ekonomisk världsordning.

I Sverige motiverade detta enskilda och grupperingar med anknytning till den autonoma miljön att starta kampanjer mot Shell med målsättningen att förhindra bolagets handel. Medel i kampanjerna har bl.a. varit systematisk vandalisering av företagets anläggningar.

Brottsutveckling och brottskategorier

Figur nio visar att anmälda brott riktade mot Shell var relativt många under 1997 och 1998 för att därefter sjunka kraftigt under 1999. Efter en ökning av anmälningarna under år 2000 har nu brotten åter sjunkit. Under år 2001 anmäldes det minsta antalet brott mot Shell sedan statistiken började föras 1997.

Figur 9*Antal anmälda brott mot Shell. 1997-2001.*

Tabell 27 visar att klotter var den mest förekommande brottskategorin under 2001. Samtliga tre representerade brottskategorier minskade, störst var minskningen av skadegörelsebrott som 1999 och 2000 var den största brottskategorin.

Tabell 27*Antal anmälda brott mot Shell, uppdelade på brottskategorier. 1999-2001.*

Brottskategorier	1999	2000	2001
Skadegörelse	13	28	7
Klotter	3	17	9
Övriga brott	4	3	1
Brottskod saknas	1	1	0
Summa	21	49	17

De flesta skadegörelsebrotten bestod i sönderslagna fönsterrutor och utrustning på företagets bensinstationer tillsammans med klottrade slagord mot Shell. I ett fall handlade skadegörelsen om att någon satt upp tio klistermärken på en av företagets bensinstationer föreställande Shells emblem utformad som en dökskalle och med texten ”Shell bedriver folk-

mord i Nigeria, Bojkotta Shell”. Exempel på klottrade budskap som förekom var ”Shell kriminell”, ”Shell=folkmord”, ”Shell dödar”, ”Afrikas blod i dina tankar”, ”Multinational Slavery” samt ”(S)hell”. Incidenten som kategoriserades som ett övrigt brott bestod i att någon apaterat en sprängladdning utanför entrén till en bensinmack med stor skada som följde.

Geografisk fördelning

Tabell 28 visar att det anmäldes brott mot Shell i sex län under år 2001. Flest anmälningar, fem stycken, gjordes i Skåne, tre anmälningar gjordes i Kalmar och Västra Götaland. I inget län ökade anmälningarna under året.

Tabell 28

Antal polisanmälningar av brott mot Shell, uppdelade på län. 1999-2001.

Län	1999	2000	2001
Dalarna	1	0	0
Gotland	3	0	0
Jönköping	0	0	1
Kalmar	2	3	3
Kronoberg	1	1	0
Norrbottn	0	1	0
Skåne	2	9	5
Stockholm	2	4	1
Västerbotten	1	3	0
Västra Götaland	7	6	3
Örebro	0	2	1
Östergötland	0	10	0
Summa	19	39	14

Sammanfattning

De anmälda brotten mot Shell minskade under 2001 till den lägsta nivån sedan denna statistik började föras 1997. Minskningen gällde samtliga tre aktuella brottskategorier men främst skadegörelsebrotten. Flest anmälningar gjordes i Skåne följt av Kalmar och Västra Götaland.

Brott i samband med Sveriges roll som ordförandeland i EU

Undantagna från statistiken över brott med koppling till den autonoma miljön är de brott som begicks i samband med Sveriges ordförandeskap i EU under första halvåret 2001. Eftersom detta var en exceptionell händelse, speciellt beträffande kravallerna vid det Europeiska Rådets möte i Göteborg, redovisas brottsligheten med koppling till ordförandeskapet separat i föreliggande kapitel.

Under halvåret som Sverige var ordförandeland i EU genomfördes 72 möten, runt om i landet, med politiker och tjänstemän från övriga EU-länder. Under flera av dessa möten förekom protester och demonstrationer, i några fall med brottslighet som följd och i ett fall med mycket omfattande sådan. Det sistnämnda mötet handlade om protester och kravaller i samband med Europeiska rådets möte i Göteborg den 14-16 juni och USA:s president Georg W. Bushs besök i samband med detta.

Totalt gjordes 1052 polisanmälningar under år 2001¹⁷ där det klart framgick en koppling till Sveriges ordförandeskap i EU. Majoriteten av anmälningarna, 1013, gjordes i samband med toppmötet i Göteborg och det är dessa som vidare i huvudsak kommer att beskrivas. Av de övriga 39 anmälningarna gjordes 25 i samband med Ekofin mötet i Malmö den 20-21 april. Av dessa utgjordes 20 stycken av anmälningar som demonstranter gjorde mot polisen, i huvudsak för misshandel och tjänstefel. Polisen gjorde fyra anmälningar mot demonstranter för våld mot tjänste-

¹⁷ Många anmälningar är gjorda i efterhand, även under våren 2002. Anmälningar gjorda efter år 2001 är inte medtagna i denna redovisning.

man. En anmälan gjordes av en privatperson med anledning av skadegörelse. De övriga 14 anmälningarna handlade om enstaka händelser, till största delen skadegörelsebrott, vid olika tidpunkter och platser runt om i landet.

Anmälningar i samband med EU-toppmötet i Göteborg den 14-16 juni 2001

En stor andel av anmälningarna gjordes i samband med fyra skeenden/händelser, polisens tillslag mot Hvitfeldtska gymnasiet den 14 juni, två demonstrationer den 15 juni som urartade till kravaller samt en polisinsats på Järntorget den 16 juni.

Hvitfeldtska gymnasiet den 14 juni

Polismyndigheten i Göteborg fick under dagen uppgifter om att det pågick och förbereddes brottslig verksamhet inne i skolan, som vid tillfället fungerade som inkvarteringsförläggning för tillresta demonstranter. Under eftermiddagen spärrade polismyndigheten av området kring skolan i syfte att utrymma den och genomföra husrannsakan. I samband med detta gick maskerade aktivister till angrepp mot polisen. Kravaller utanför skolan och utbrytningsförsök inifrån av de demonstranter som vägrade lämna skolan frivilligt fortsatte till långt in på natten.

Upploppen den 15 juni

Den första demonstrationen/manifestationen inleddes på fredagsmorgonen på Götaplatsen. Folkmassan kom att röra sig mot Svenska Mässan, där toppmötet ägde rum, i syfte att försöka bryta igenom polisens avspärningar. I demonstrationståget deltog 300-400 maskerade militanta aktivister. Relativt omgående utbröt kravaller där de militanta aktivisterna systematiskt slog sönder allt i deras väg utefter Göteborgs huvudgata "Kungsporsavenyn" (vidare benämnt som Avenyn).

Efter en relativt lugn eftermiddag utbröt under kvällen nya upplopp i samband med en demonstration. Det fanns stora likheter med förmiddagens kravaller, dock utan omfattande skadegörelse. Kvällsupploppet kulminerade i att polisen avlossade skott varpå en aktivist skadades svårt.

Polisaktionen mot Järntorget den 16 juni

Under kvällen samlades ett stort antal demonstranter vid Järntorget för att hålla ett möte/demonstration. Polismyndigheten bedömde att ett ingripande mot detta var nödvändigt och spärrade av och stängde in ett stort antal aktivister, av vilka många senare omhändertogs.

Anmälningarna redovisas nedan i tre kategorier:

- Anmälningar där poliser var målsägare. Dessa innefattar bl.a. stenkastning mot poliser och anmälningar som upprättades i samband med gripanden av demonstranter.
- Anmälningar där demonstranter anmält poliser för brott, t.ex. för övervåld och tjänstefel i samband med gripanden.
- Övriga brott. Dessa består främst av brott där demonstranter och aktivister gjort sig skyldiga till brottslighet, t ex vandalisering, där andra än poliser är målsägare.

Tabell 29

Antal polisanmälningar i samband med EU-toppmötet i Göteborg den 14-16 juni 2001.

Datum	Anmälningar gjorda mot polisen	Anmälningar gjorda av polisen	Övriga brott	Totalt
8-13-jun	0	12	6	18
14-jun	28	602	7	637
15-jun	31	252	40	323
16-jun	21	13	1	35
Summa	80	879	54	1013

Tabell 30

Antal polisanmälningar i samband med EU-toppmötet i Göteborg 14-16 juni 2001, uppdelade på brottskategorier.

Brottskategorier	Anmäln. gjorda mot polisen	Anmäln. gjorda av polisen	Övriga brott	Totalt
Mordförsök	0	16	0	16
Grov misshandel	8	126	2	136
Misshandel	38	8	4	50
Våld mot tjänsteman	0	145	0	145
Olaga frihetsberövande	8	0	0	8
Olaga hot/ofredande	2	4	3	9
Skadegörelse/klotter	1	9	37	47
Tjänstefel	23	0	0	23
Stöld	0	8	4	12
Mordbrand m.m.	0	8	0	8
Våldsamt upplopp m.m.	0	555	4	559
Summa	80	879	54	1013

De flesta brotten anmäldes den 14 och 15 juni men 18 stycken anmälningar gjordes under veckan före toppmötet. Av dessa handlade drygt hälften om förberedelse till sabotage. De övriga brotten bestod av klotter, skadegörelse och olaga affischering. Anmälningarna mellan den 14 och 16 juni handlade i mycket stor utsträckning om att poliser anmält demonstranter för våldsamt upplopp, våld mot tjänsteman och grov misshandel vilket till stor del föranletts av att poliser blivit utsatta för stenkastning. 80 anmälningar gjordes mot poliser av demonstranter och innefattade främst tjänstefel och misshandel i samband med gripanden. De övriga brotten bestod till största delen av anmälningar gällande skadegörelse, klotter och stölder gjorda av näringsidkare i samband med kravallerna utefter Avenyn den 15 juni.

Sammanfattning

En stor del av de drygt 1000 anmälningarna som gjordes vid toppmötet i Göteborg gjordes av polisen och handlade om att dessa blivit utsatta för stenkastning av demonstranter. 80 anmälningar gjordes av demonstranter mot polisen för brott i samband med gripanden och ett 50-tal av näringsidkare för vandalisering och skadegörelse i samband med kravaller.

Analys, sammanfattning och diskussion

De skäligen misstänkta gärningsmännen

I följande kapitel skall köns- och åldersfördelningen redovisas för de skäligen misstänkta gärningsmän som förekommer i de anmälningar som denna kartläggning bygger på.

Som kan utläsas av tabell 31 finns minst en misstänkt gärningsman bara i en minoritet av alla anmälningar. För hatbrotten i var femte anmälan, för anmälningar med koppling till antifascism/vänsterideologi i var tionde. Anmälningar med koppling till Sveriges ordförandeskap i EU skiljer sig från de övriga genom att det finns minst en misstänkt gärningsman i en majoritet av anmälningarna.

Det sistnämnda kan förklaras med den stora närvaron av poliser vid Europeiska Rådets möte i Göteborg under juni 2001 och vid de kravaller som där utbröt. Ytterligare en anledning till den stora mängden anmäl-

ningar och den stora andelen anmälningar med misstänkta gärningsmän var att polisen i samband med Göteborgskravallerna upprättade en anmälan för varje gripen gärningsman, även om fler misstänkta gärningsmän gripits vid samma tillfälle och för samma brott. För anmälningar med minst en misstänkt gärningsman i samband med EU-ordförandeskapet fanns ytterligare misstänkta gärningsmän i bara fem procent av fallen, motsvarande siffror för anmälningar av hatbrott och anmälningar av brott i samband med antifascism/vänsterideologi var 21 respektive 65 procent.

Köns- och åldersfördelning för misstänkta gärningsmän med hatbrottsmotiv och med antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv, tabell 31, skiljer sig relativt kraftigt åt. Andelen män är störst i båda kategorierna men överväger särskilt påtagligt för misstänkta hatbrottslingar. De misstänkta hatbrottsgärningsmännen är även betydligt äldre, tio år i genomsnitt (medianvärdet), än misstänkta gärningsmän med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv. Misstänkta gärningsmän i samband med EU-ordförandeskapet var i genomsnitt fyra år äldre än gärningsmän med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv. För dessa var även den manliga dominansen något mindre. De flesta av gripandena för brott i samband med Sveriges ordförandeskap i EU, 573 av de totalt 577, gjordes i samband med eller på grund av handlingar utförda under Europeiska Rådets möte i Göteborg. Totalt greps 543 olika personer, 22 av dessa vid fler än ett tillfälle. En man, född 1980, greps vid sex olika tillfällen.

Tabell 31

De skäligen misstänkta gärningsmännens köns- och åldersfördelning uppdelade på hatbrottsmotiv,¹⁸ antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv och brott med koppling till Sveriges ordförandeskap i EU¹⁹

	Gärningsmän med ett hatbrottsmotiv	Gärningsmän med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv	Gärningsmän med koppling till Sveriges ordförandeskap i EU
Antal anmälningar	3274	519	1052
Andel av anmälningarna med minst en skäligen misstänkt gärningsman			
<i>Procent</i>	20	10	52
De skäligen misstänkta gärningsmännens könsfördelning			
<i>Procent</i>			
Män	85	72	70
Kvinnor	15	28	30
De skäligen misstänkta gärningsmännens åldersfördelning			
<i>Födelseår</i>			
Medelvärde	1970	1981	1978
Medianvärde	1973	1983	1979
Äldst	1919	1944	1951
Yngst	1992	1987	1987

Vid en uppdelning av de misstänkta hatbrotts-gärningsmännens eventuella koppling till vit makt-ideologi, tabell 32, utkristalliserar två mycket olika grupper. Dominansen av män är stor för båda grupperna men klart störst för gärningsmännen med koppling till vit makt-ideologi. Den stora skillnaden mellan grupperna handlar dock om åldersstrukturen. De misstänkta

¹⁸ I hatbrottskategorin ingår här inte antisemitiska och homofobiska brott.

¹⁹ Undantar man anmälningar riktade mot polisen under Sveriges ordförandeskap i EU från samtliga anmälningar i samband med detta (ingen skäligen misstänkt gärningsman var polis) sjunker antalet anmälningar från 1052 till 950 och andelen anmälningar med minst en skäligen misstänkt gärningsman ökar från 52 procent till 58.

gärningsmännen med koppling till vit makt-ideologi är i genomsnitt hela 15 år yngre än de utan denna koppling och därmed i samma ålder som de misstänkta med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv.

Tabell 32

De skäligen misstänkta gärningsmännens köns- och åldersfördelning uppdelade på hatbrottsmotiv, med eller utan koppling till vit makt-ideologi

	Gärningsmän med hatbrotts- motiv <u>utan</u> koppling till vit makt-ideologi	Gärningsmän med hatbrotts- motiv <u>med</u> koppling till vit makt-ideologi
Antal anmälningar	2073	1201
Andel av anmälningarna med minst en skäligen misstänkt gärningsman		
<i>Procent</i>	25	11
De skäligen misstänkta gärningsmännens könsfördelning		
<i>Procent</i>		
Män	83	89
Kvinnor	17	11
De skäligen misstänkta gärningsmännens åldersfördelning		
<i>Fördelseår</i>		
Medelvärde	1967	1980
Medianvärde	1968	1983
Äldst	1919	1943
Yngst	1991	1992

Både köns- och åldersstruktur för de misstänkta gärningsmännen av hatbrott har under 1999 till 2001 varit relativt stabila. För misstänkta med koppling till vit makt-ideologi är åldersgenomsnittet konstant medan andelen män har minskat marginellt från 94 procent 1999 och 93 procent 2000 till 89 procent år 2001. För en jämförelse av hatbrott utan koppling

till vit makt-ideologi finns i tidigare kartläggningar ingen direkt jämförbar statistik. De mest jämförbara siffrorna för åren 1999 och 2000 är statistik över misstänkta gärningsmän gällande brott med främlingsfientliga/rasistiska inslag. I dessa siffror ingår en del vit makt-relaterad brottslighet vilket torde kunna förklara kategorins något mer mansdominerade och yngre andel misstänkta för 1999 och 2000 i jämförelse med vad som var fallet för misstänkta för hatbrott utan vit makt-ideologiska motiv under år 2001. För de misstänkta gärningsmännen med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv var åldersstrukturen den samma för 2001 som för år 2000. Andelen män har dock sjunkit från 79 procent år 2000 till 72 procent år 2001.

Det är viktigt att ha i åtanke vid tolkningen av de presenterade siffrorna att det fanns en betydligt lägre andel misstänkta gärningsmän knutna till hatbrottsanmälningarna med vit makt-relaterat motiv än till de utan denna koppling. En förklaring kan vara den relativt stora andelen klotter- och skadegörelsebrott bland anmälningarna med koppling till vit makt-ideologi, vilket är brott med låg upplärningsprocent och få misstänkta gärningsmän. Eftersom dessa brott är typiska ungdomsbrott tyder detta på att medelåldern för denna grupp skulle vara fortsatt låg även om andelen misstänkta gärningsmän skulle öka. Samma resonemang kan troligtvis även appliceras på den låga andelen misstänkta gärningsmän för anmälningar av brott med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv.

Brottstider för våldsbrotten

En sammanställning över veckodagar och tidpunkter för när de anmälda våldsbrotten som ingår i denna rapport begicks²⁰ visar att en stor andel inträffade under fredags- och lördagsnätter (20.00-04.00).²¹ Av de anmälda våldsbrotten med ett främlingsfientligt motiv utan koppling till vit makt-ideologi begicks 41 procent under helgnätter. 93 procent av dessa 41 procent begicks på allmän plats, d.v.s. på gator och torg, allmänna kommunikationsmedel, restauranger och krogar m.m. Av våldsbrotten med ett vit makt-ideologiskt motiv begicks hälften under helgnätter. 97 procent av dessa 50 procent inträffade på allmän plats. Av motsvarande brott med ett antifascistiskt/vänsterideologiskt motiv inträffade 52 procent under helgnätter. 91 procent av dessa begicks på allmän plats.

För våldsbrotten med ett homofobiskt motiv begicks 65 procent under helgnätter. Samtliga dessa begicks på allmän plats. Om våldsbrotten med ett homofobiskt motiv och som begicks under helgnätter, kan tilläggas att 39 procent inträffade i Stockholms län och över hälften av dessa i Stockholms innerstad. Förutom i Stockholm anmäldes en stor andel av de helgnattsrelaterade våldsbrotten med ett homofobiskt motiv i Karlskrona (10 procent).

²⁰ Att samma analys inte gjorts för de andra brottskategorierna beror på att brott inom de kategorierna ofta är svårare att tidsbestämma. Klotter kan ha utförts någon gång under en helg, olaga hot/ofredande består ibland av flera olika händelser vid olika tidpunkter o.s.v.

²¹ Vid brott med antisemitiska motiv, djurrättsliga motiv, antisexistiska motiv samt för brott mot Shell har för få våldsbrott begåtts för att motsvarande analys skall vara meningsfull.

Dessa resultat tyder på att en stor andel av de anmälda våldsbrotten, både hatbrott och antifascistiska/vänsterideologiska, har anknytning till kvälls/nöjeslivet och därigenom troligen till alkoholkonsumtion.²² Detta kan tyda på att man förutom de rent ideologiska, främlingsfientliga och homofobiska aspekterna även bör integrera en mer allmänkriminologisk förklaringsmodell, där alkoholkonsumtion och ålder, det sistnämnda med tanke på resultaten i kapitlet om gärningsmännen, är viktiga faktorer för att förstå dessa våldsbrott.

²² Även de flesta (över 90 procent) av våldsbrotten som begicks under andra tider begicks på allmän plats.

Problem omkring brottskategorin hets mot folkgrupp

Hets mot folkgrupp är en brottskategori som varierat betydligt mellan 1997 och 2001. Som lägst har 349 brott anmälts (1997), som högst 825 (2000). I vilken mån svängningarna i antalet anmälningar beror på reella förändringar i denna typ av brottslighet är svårt att uttala sig om. Förändringar i anmälningsbenägenheten och upptäcktsrisken beroende på en förändrad uppmärksamhet kring rasism och vit makt-ideologi/miljö torde dock kunna spela en roll för förändringarna. Även en förändrad benägenhet bland polisen att definiera och rapportera händelser som hets mot folkgrupp kan spela en roll för förändringen i statistiken. Exempelvis kan här nämnas den uppmaning som skickades ut inom polismyndigheten i Kalmar län om att rapportera bl.a. all propaganda och klotter med koppling till vit makt som fick till följd att anmälningarna av hets mot folkgrupp ökade.

Ett exempel på en brottskategori där relativt små förändringar av om brottet bedöms som hets mot folkgrupp eller ej och som därigenom kan påverka statistiken är klotter av symboler med koppling till vit makt-ideologi. Av 361 sådana brott som anmälts som klotter, gjordes bara i 40 fall även en anmälan av hets mot folkgrupp. Här finns med andra ord 321 potentiella hets mot folkgrupps-anmälningar. I ytterligare 26 fall var endast hets mot folkgrupp anmält vid denna typ av klotter, d.v.s. inte brottet klotter. Någon systematisk skillnad mellan brotten (klottret) har inte kunnat urskiljas. Samma problematik gäller även skadegörelsebrott där man ristat hakkors på till exempel bilar.

Ytterligare en faktor som kan påverka statistiken är de brott där det i anmälan framgår att brottet är riktat mot en enskild person, d.v.s. att det egentligen handlar om något annat brott än hets mot folkgrupp.²³ Om dessa brott i större eller mindre omfattning anmäls på ett korrekt sätt, till exempel som förolämpning eller olaga hot/ofredande, kommer även detta att påverka statistiken.

Slutligen skall nämnas att en stor andel av de affischer som vit makt-miljön satt upp under år 2001 och som blivit anmälda som hets mot folkgrupp av Justitiekanslern (JK) blivit bedömda som icke uppfyllande kriterierna för ett hets mot folkgruppsbrott.

Sammantaget tyder dessa problem på att statistik beträffande brottet hets mot folkgrupp bör användas med mycket stor försiktighet som mått på främlingsfientlig och rasistisk brottslighet.

²³ Hets mot folkgrupp är inget målsägandebrott utan lagstiftningen avser att skydda vissa grupper. Detta innebär att brottet inte kan riktas mot enskild person.

Sammanfattning och diskussion

Sammanfattning

Det mest anmärkningsvärda resultatet som presenteras i rapporten är den kraftiga minskningen av brott med vit makt-ideologiska motiv under 2001. En minskning som under år 2000 föregicks av en motsvarande ökning. Minskningen under 2001 inträffade i samtliga fyra hatbrottskategorier; främlingsfientlighet, homofobi, antisemitism, samt för vit maktbrotten som ej var kopplade till någon av dessa motivbilder. Även den procentuella andelen brott med vit makt-ideologiska motiv av den totala anmälda främlingsfientliga och homofobiska brottsligheten minskade. Motsvarande siffra för brottslighet med ett antisemitiskt motiv förhöll sig konstant. Ökningen med den efterföljande minskningen mellan 1999 och 2001 av vit makt-relaterad brottslighet var märkbar i de flesta brottskategorierna. Intressant att notera är att under perioden minskade andelen våldsbrott med koppling till vit makt-ideologi från nio till sex procent medan skadegörelse och klotterbrotten sammantaget ökade från 36 till 44 procent. Den största andelen av den vit makt-relaterade brottsligheten bestod av klotter av nazistiska symboler, mestadels hakkors samt spridande av propaganda.

De **främlingsfientliga brotten** utan koppling till vit makt-ideologi ökade. Denna typ av brott har ökat kontinuerligt sedan 1997. Även här minskade andelen våldsbrott mellan 1999 och 2001, från 20 till 16 procent av den totala brottsligheten. Det mest förekommande främlingsfientliga brottet var olaga hot/ofredande.

Även den anmälda **homofobiska brottsligheten** ökade mellan åren 2000 och 2001. Andelen brott med koppling till vit makt-ideologi minskade däremot under år 2001 till en fjärdedel av 2000 års nivå. Detta skall dock sättas i relation till den stora ökning av de vit makt-ideologiskt relaterade homofobiska brotten som inträffade under år 2000. De mest förekommande brotten under år 2001 var olaga hot/ofredande samt misshandel. Brotten anmäldes till stor del i Stockholms län och där i Stockholms kommuns innerstad.

De anmälda **antisemitiska brotten** minskade mellan år 2000 och 2001. Andelen anmälda brott med koppling till vit makt-ideologi förhöll sig konstant. Det vanligast förekommande brottet var olaga hot/ofredande. Brotten begicks i stor utsträckning i storstäderna. De flesta i Stockholms, Göteborgs och Malmös stadskärnor.

De vit makt-ideologiskt relaterade brotten verkar med andra ord ha återgått till en tidigare lägre nivå under 2001 efter att ha haft en tillfällig uppgång under år 2000. De anmälda främlingsfientliga brotten utan koppling till vit makt ökade däremot och har gjort så kontinuerligt sedan statistiken började föras år 1997.

De **antifascistiska/vänsterideologiska brotten** uppvisade sammantaget en minskande tendens under år 2001 efter en kraftig uppgång under år 2000. Djurrättsbrott, antisexistiska brott och brott mot Shell minskade medan brott med ett antifascistiska/vänsterideologiska motiv, med de tre specialredovisade kategorierna undantagna, ökade. Klotter var den överlägset största brottskategorin för antifascistiska/vänsterideologiska brott med de tre specialkategorierna undantagna under år 2001. Det mesta var i form av anarkist-A och "AFA" relaterat klotter. Våldsbrotten stod för 14 procent av de anmälda brotten (i jämförelse med sex procent för våldsbrotten med vit makt-koppling).

Djurrättsbrotten, brott mot Shell samt antisexistiska brott minskade alla betydligt under 2001 till relativt låga nivåer.

Vid den länsvisa jämförelsen av anmälningar visade det sig att Kalmar län stod för en hög andel av både de vit makt-relaterade och de antifascistiskt/vänsterideologiskt relaterade anmälningarna när hänsyn tagits till folkmängden. För de vit makt-relaterade brotten kan den höga nivån kopplas till att SMR/NU hade en aktiv lokalgrupp i länet under året och

att man inom polismyndigheten reagerade på detta genom att uppmana polismännen på fältet att rapportera all propaganda och klotterbrott med koppling till vit makt- och antifascistisk/vänsterideologisk ideologi/miljö. Den ökade anmälningsbenägenheten som blev en följd av detta kan, åtminstone delvis, även förklara länets höga nivå av anmälningar av antifascistisk/vänsterideologisk brottslighet.

De skäligen misstänkta gärningsmännen med ett antifascistisk/vänsterideologiskt motiv och de med koppling till vit makt-ideologi var i genomsnitt i samma ålder, 18 år. Grupperna skilde sig dock åt beträffande könsfördelning. 89 procent av de misstänkta med ett vit makt-motiv var män, motsvarande siffra för de med ett antifascist/vänsterideologiskt motiv var 72 procent. Gärningsmännen med hatbrottsmotiv utan koppling till vit makt skilde sig från de övriga misstänkta genom att vara betydligt äldre, i genomsnitt 33 år.

En stor andel av de anmälda våldsbrotten i kartläggningen begicks under fredags- och lördagsnätter och på allmän plats. Alkoholkonsumtion kan här misstänkas vara en viktig förklaring som bör beaktas vid analys av dessa brott.

Avslutande diskussion

Den anmälda vit makt-relaterade brottsligheten uppvisade en relativt jämn nivå under 1998, 1999 och 2001. År 2000 avvek dock kraftigt från denna trend genom att uppvisa en betydligt högre nivå. Hur skall detta tolkas? Speglar detta en faktisk ökning, med en efterföljande minskning, eller kan det finnas andra orsaker? Till att börja med kan vi konstatera att det under år 2000 inte inträffade någon specifik händelse som i sig förklarar ökningen. Inte heller finns några andra specifika indikatorer på att denna typ av brottslighet skulle ha förändrats markant mellan 1999 och 2001. Även om en faktisk förändring av brottsligheten inte kan uteslutas finns det skäl att anta att förändringen kan vara en följd av polisens och allmänhetens förändrade uppmärksamhet omkring denna typ av brott. Orsaken till detta är att det under 1999 inträffade tre allvarliga och mycket uppmärksammade händelser med koppling till vit makt-miljön. Dessa var de två polismorden i Malexander där gärningsmännen hade koppling till vit makt-miljön, mordet på en syndikalistisk fackförenings-

man i Stockholm samt en bilbomb riktas mot två journalister som arbetade med att kartlägga och skriva artiklar om vit makt-miljön. Det är inte orimligt att anta att dessa händelser ökade uppmärksamheten kring vit makt-miljön vilket i sin tur kan ha medfört en ökning i anmälningsstatistiken under år 2000 för att sedan återgå till en tidigare lägre nivå under 2001.

Antalet anmälda brott över tid med ett homofobiskt eller antisemitiskt motiv uppvisar inga tydliga mönster. Brottslighet med främlingsfientliga motiv däremot har kontinuerligt ökat sedan statistiken började föras 1997. Om man undantar den andel som är vit makt-relaterad så ökade dessa anmälda brott med 13 procent mellan åren 2000 och 2001. Huruvida denna ökning tyder på att brottsligheten ökat eller att anmälningsbenägenheten ökat är svårt att med föreliggande data avgöra men eftersom ökningen under året är stor och dessutom följer en kontinuerligt uppåtgående trend kan det finnas fog att ta den på allvar. Ökningen kan tyda på att klimatet i förhållande till invandrare bland "vanliga" människor håller på att förändras vilket i förlängningen kan betyda att vit makt-miljön och andra invandrarfientliga grupper får en större potentiell population att nyrekrytera ur. Ökningen av den "vardags"-främlingsfientliga brottsligheten skulle här då kunna ses som en varningsklocka för en sådan utveckling.

Bilaga

Brottskategorier

Brottskoder utifrån Brottsförebyggande rådets (BRÅ) kodning av brott²⁴:

1-Grov misshandel

- 302,304 Mordförsök
- 371-388 Grov misshandel

2-Misshandel

- 351-368 Misshandel
- 394 Vållande till kroppsskada
- 396 Framkallande av fara
- 1701-1704 Våld mot tjänsteman

3-Olaga hot samt ofredande

- 401-414 Olaga intrång, olaga hot och ofredande
- 1705* Hot eller förgripande mot tjänsteman

²⁴ BRÅ (1999): Kodning av brott som redovisas vid anmälningar respektive misstankar om brott.

4-Ärekränkingsbrott

501 Ärekränkingsbrott

5-Skadegörelse (utom klotter)

1201-1206 Skadegörelse

6-Klotter

1207 Klotter

7-Hets mot folkgrupp

1604 Hets mot folkgrupp

8- Olaga diskriminering

1605 Olaga diskriminering

9- Övriga brott

415 Dataintrång

607-638 Sexualbrott

801-897 Tillgreppsbrott

901-932 Bedrägeri

1301-1303 Allmänfarlig vårdslöshet, mordbrand

1706 Våldsamt motstånd

2001 Tjänstefel

3006 Smitning

4013 Övriga brott enligt speciallagstiftning för vilket fängelse ingår i straffskalan

4030 Personuppgiftslagen

1602 Falsklarm

1304. Allmänfarlig vårdslöshet

9007, 1606, 9001 Övrigt

*För antifascistiska/vänsterideologiska brott är brottskod 1705 kategoriserad som 9, under hatbrott är dessa brott kategoriserade som 3.
